

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет економіки та управління
Кафедра управління

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри управління
Доктор наук з державного
управління, доцент
Рябець Катерина Анатоліївна

(підпис)
«01» листопада 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти
на засадах дитиноцентризму»

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

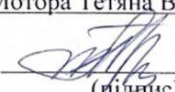
**073.00.03. Управління закладом освіти (за рівнями)
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

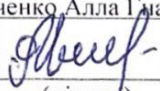
Спеціальність: 073 Менеджмент

Кваліфікація: Магістр менеджменту

Виконала
студентка групи УЗОм-1-24-1.43
Мотора Тетяна Василівна

(підпис)

Науковий керівник
Кандидат наук з державного
управління, доцент кафедри
управління
Панченко Алла Гнатівна

(підпис)

Київ – 2025

АННОТАЦІЯ

Мотора Тетяна Василівна

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. К.: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Факультет економіки та управління, 2025.

Науковий керівник – Панченко Алла Гнатівна, кандидатка наук з державного управління, доцент кафедри управління Факультету економіки та управління.

У магістерській роботі розглянуті теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Проведений аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму (на прикладі ЗДО №587 Святошинського району міста Києва). Розроблені рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.

Ключові слова: заклад дошкільної освіти, управління, дитиноцентризм, освітній процес, організаційна структура управління.

Структура роботи: робота містить вступ, два розділи, висновки, список використаної літератури та додатки. Обсяг роботи – 80 сторінок, 6 рисунків, 9 таблиць, 3 додатки. Кількість використаних джерел – 60 на 7 сторінках.

SUMMARY

Motora Tetyana

Organization of the educational process in a preschool educational institution based on child-centeredness. K.: Borys Hrinchenko University of Kyiv, Faculty of Economics and Management, 2025.

Supervisor - Panchenko Alla Hnativna, Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor of the Department of Management of the Faculty of Economics and Management.

The master's thesis considers the theoretical principles of organizing the educational process in preschool educational institutions based on child-centeredness. An analysis of the practice of organizing the educational process in a preschool educational institution based on child-centeredness (using the example of ZDO No. 587 of the Svyatoshynskyi district of Kyiv) was conducted. Recommendations were developed for improving the organization of the educational process in a preschool educational institution based on child-centeredness.

Keywords: preschool educational institution, management, child-centeredness, educational process, organizational structure of management.

Structure of the work: the work contains an introduction, two chapters, conclusions, a list of used literature and appendices. The volume of the work is 80 pages, 6 figures, 9 tables, 3 appendices. The number of sources used is 60 on 7 pages.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	6
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ	6
1.1.Історичний аспект дитиноцентризму як ключового маркеру освітнього процесу закладу дошкільної освіти	6
1.2.Теоретичні засади, нормативно-правові аспекти організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму	16
Висновки до 1 розділу	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ	31
2.1.Аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму: український та зарубіжний досвід	31
2.2.Специфіка організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму Закладу дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва	39
2.3.Рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму	50
Висновки до 2 розділу	55
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах актуалізації важливості освіти актуальним є питання забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини, оскільки він окреслює вектори формування у неї здорових духовних й моральних потреб та балансує громадянські, розумові, фізичні, емоційні, творчі якості особистості. Завдання щодо забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини реалізуються безпосередньо за допомогою освітнього процесу, в основі якого лежить певна система орієнтирів, а фундамент формує модель духовних цінностей. Саме дошкільна освіта закладає підґрунтя для цілеспрямованого й всебічного розвитку особистості дитини, оскільки вона є першою ланкою в освітній системі.

Педагогіка, зазвичай, акцентує увагу на феномені «дитинства», який є найбільш відповідальним періодом життя людини та відіграє виключно важливу роль в подальшому становленні й формуванні свідомої особистості. Відповідно, в центрі педагогічної системи стоїть дитина, навколо якої і вибудовується вся освітня система – її цінностями стають інтереси дитини.

Сучасна система дошкільної освіти в Україні зазнає відчутної трансформації, спрямованої на удосконалення підходів до розвитку, навчання та виховання дітей. До одного з важливих напрямів реформування дошкільної освіти відноситься запровадження принципу дитиноцентризму як філософії і практики навчально-виховного процесу. Цей принцип ставить у центр уваги дитину, її інтереси, потреби, здібності, емоції, права, індивідуальні особливості. Дитиноцентризм направлений на формування сприятливого освітнього середовища дошкільного закладу, в якому дитина має відчувати себе захищеною, прийнятою і вмотивованою до пізнання навколишнього світу.

Актуальність втілення принципу дитиноцентризму в освітньому процесі дошкільної освіти зумовлюється сучасними тенденціями розвитку освіти в світі і Україні. Дошкільна освіта повинна забезпечити розвиток

дитини у відповідності з її задатками, нахилами, здібностями, індивідуальними психічними і фізичними особливостями, культурними потребами, повинна орієнтуватись на формування у дитини моральних норм, набуття нею персонального життєвого та соціального досвіду.

Крім того, дитиноцентризм – це одна з обов’язкових умов забезпечення неперервності здобуття освіти, що визначено у чинному законодавстві, яка повинна забезпечити взаємозв’язок, єдність і узгодженість цілей, методів, змісту та форм навчання і виховання із врахуванням вікових особливостей дитини на суміжних рівнях освіти. У «Концепції Нової української школи» задекларовано потребу організації освітнього процесу на основі особистісно орієнтованої моделі, що у свою чергу, передбачає використання принципу дитиноцентризму.

Метою дослідження є визначення теоретичних аспектів з питань організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму та розробка рекомендацій по її удосконаленню.

Завданнями дослідження є

- виокремити теоретичні аспекти організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму;
- розглянути організацію освітнього процесу в контексті дитиноцентризму;
- визначити особливості організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва;
- розробити рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.

Об’єкт дослідження: процес організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.

Предмет дослідження: теоретичні основи та практичні аспекти організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження слугували як загальнонаукові, так і спеціально наукові методи пізнання. Зокрема, під час написання використовувались наступні методи: метод узагальнення, метод аналізу і синтезу, метод сходження від абстрактного до конкретного використовувались для дослідження теоретичних засад організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Структурно-функціональний метод, метод системного аналізу, метод спостереження, метод порівняння використовувались для аналізу організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Методи прогнозування та моделювання використовувалися для розробки рекомендацій щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані вітчизняними закладами дошкільної освіти для удосконалення освітнього процесу на засадах дитиноцентризму.

База експерименту: заклад дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва.

Апробація результатів дослідження. Результати магістерського дослідження апробовані при написанні тез на тему «Організація освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму». («Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика: зб. матеріалів IX Всеукр. наук.-практ. інт.-конф.», 20 жовтня 2025 р. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025. 447 с. С.194-197).

Структури роботи. Робота складається з вступу, основної частини (два розділи), висновків, списку літератури та додатків. Повний обсяг роботи складає 70 сторінок, основний текст роботи розміщений на 52 сторінках. Робота містить 9 таблиць та 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ

1.1. Історичний аспект дитиноцентризму як ключового маркеру освітнього процесу закладу дошкільної освіти

В ХХІ ст. педагогічна наукова спільнота звернула особливу увагу на реальності зміни парадигми освіти з «дорослоцентризму» на «дитиноцентризм». Історично парадигми освітніх моделей склалися та розроблялися досить тривалий час (протягом століть), в залежності від домінування в системі головних параметрів освіти певного елемента, як соціокультурного феномена. Цими параметрами, які визначають парадигму освіти, є уявлення про систему знань і умінь, що необхідні людині в конкретній історичній епосі; принципи кодування і передачі інформації, розуміння цінності освіти в соціумі та її ролі при формуванні уявлення про місце в освітньому процесі педагога, як носія знань, образ і місце дитини у структурі навчання та виховання.

У центр уваги концепції дитиноцентризму покладено емоційний добробут кожної дитини. Партнерські відносини, комфортне середовище і підтримка з боку педагога та батьків вихованців сприяють зниженню тривожності у дитини і формуванню в неї позитивного відношення до навчання, до відвідування закладу [33, с. 100]. Усі діти почуваються «почутими та важливими», що підвищує їх впевненість у своїх силах.

У науковому світі інтерес до дитинства і дитини має досить тривалу історію. Протягом тривалого часу поняття «дитинство» взагалі не мало власного змістового визначення, дитину розглядали як «недорослу» людину, «недозрілу», а дитинство розглядали як один з періодів становлення та розвитку особистості. На межі ХІХ–ХХ ст. закріпився реформаторський рух

«нового виховання», який показав суспільству весь «..потенціал внутрішнього світу дитини..» [52, с. 124]. Відомі педагоги першої половини ХХ ст., такі як Я. Корчак, С. Френе, О. Декролі, Е. Кей С. Русова, М. Монтессорі зробили усе можливе для того, щоб світ дорослих не лише «..сприйняв дитину, але й поважав та цінував її із усіма сильними і слабкими сторонами..» [4, с. 92]. Це стало переломом в сімейних цінностях щодо визнання прав дитини.

Наприклад, шведська письменниця та педагогиня, Е. Кей, зазначала, що «..дитина у ХХ ст. повинна врятувати світ, звільнити людство від насильства, воєн, та побудувати рай на Землі..» [60]. На думку науковиці, у вихованні дитини слід керуватися «..індивідуальними інтересами дитини, а не суспільними вимогами..» [60], що сприяє її всебічному розвитку. Як зазначає О. Квас, дитина набула «..рис людяності, тим самим отримавши право на повагу до себе, право бути тим, ким вона є..» [20, с. 17]. Тобто, саме «педагогіка нового виховання» відкрила новий погляд на дитину і феномен «дитинства» в тогочасному науковому світу, з чого й і почалося дослідження «дитинства» науковцями різних наукових течій у різноманітних аспектах.

Українська просвітниця і педагогиня С. Русова підкреслювала важливість врахування у процесі навчання та виховання індивідуальних особливостей дитини та закликала створювати освітнє середовище, яке б сприяло розвитку творчості, ініціативності і самостійності. Вона зазначала, що «.. виховання обов'язково має враховувати природу дитини та давати їй свободу для повного розвитку її здібностей..» [48, с. 146].

Польський педагог Я. Корчак наголошував на тому, що дитина є «..повноцінною особистістю з власними потребами, правами, інтересами, пріоритетами і цінностями, особливо зазначаючи на тому, що дитина має право на повагу..» [48, с. 146]. Підхід Я. Корчака до виховання дітей засновувався на рівноправному діалозі з ними і розвитку у них самостійності [48, с. 146]. Під дитиноцентризмом Я. Корчак розуміє «..особистісно орієнтовану модель взаємодії дитини і дорослого, що проявляється у формі їх

рівноправного партнерства засобами спільного діалогу й активності, на основі прояву емпатії, визнання унікальності природи дитинства для забезпечення умов самоактуалізації і самореалізації особистості дитини..» [4, с. 95].

Італійська педагогиня М. Монтессорі, відома як авторка системи освіти, зорієнтованої на індивідуальні потреби дитини («педагогіка Монтессорі») створювала освітнє середовище та навчальні матеріали, які стимулювали у дітей допитливість, самостійність та свободу вибору. Її методика навчання заснована на принципі: «допоможи мені це зробити самому».

Слід відмітити, що дослідники одностайні в тому, що феномен дитинства і його розуміння змінюються одночасно із зміною соціокультурного контексту суспільства, ціннісних орієнтацій культури, еволюцією способів виробництва. Сучасні вчені дитинство розглядають, як складний та багатовимірний феномен, який опосередковується багатьма соціокультурними факторами, а дитина є не лише одним з елементів, які разом з іншими утворюють загальну картину світу, але й активним учасником всіх природних та соціальних процесів. І. Загарницька дитинство визначає як складний «..феномен, етап становлення людини, в основі якого лежить синтез та взаємодія природного (біологічного) і соціального компонентів, їхній інтенсивний розвиток, що проявляється у зростанні організму та формування у дитини вищих психічних функцій..» [18, с. 90].

На думку О. Квас дитинство можна окреслити концептом дитини як «..соціально-компетентної особистості, яка функціонує в межах певної субкультури, і є активним суб'єктом саморозвитку в умовах відносин «дорослі-діти», які підлягають постійним змінам..» [20, с. 35].

Дитиноцентризм, на думку О. Квас, є особистісно зорієнтованою моделлю виховання дитини, яка призначена розширити можливий життєвий шлях і забезпечити саморозвиток дитини на засадах гуманізації її реального буття, направлена на посилення уваги до її системи цінностей й інтересів з метою формування в дитини основ життєвої компетентності [20, с. 33]. На

переконання науковиці, дитиноцентризм вивчає «..не лише дитину, але й світ, в якому дитина живе, її життєвий простір, закономірності й дії осіб, життєва активність яких зосереджується на невеликому просторовому відрізку..» (дім, вулиця, село, місто) [20, с. 35].

На рисунку 1.1. продемонстровані основні підходи до визначення дитиноцентризму, окреслені науковцями та концептуальними положеннями НУШ.

Рис. 1.1. Основні підходи до визначення дитиноцентризму

Джерело: побудовано автором на основі [19; 36; 37; 52]

Використання дитиноцентричного підходу в освітній та виховній роботі з дітьми сьогодні можливе лише при наявності та дотриманні низки принципів гуманістичної парадигми освіти, «центрованої на світі дитинства»,

тобто при умові дитиноцентричного підходу, яким передбачається реалізація гуманістичних особистісно зорієнтованих принципів (рис. 1.2.).

Рис. 1.2. Принципи дитиноцентризму

Джерело: побудовано автором на основі [25]

Ключовою думкою ідеї дитиноцентризму є навчання і виховання, яке є максимально наближеним до здібностей та особливостей кожної конкретної дитини. Звідси випливають наступні цілі дитиноцентризму:

- активність дітей в освітньому процесі, їх орієнтація на інтереси і набуття досвіду, формування комфортного освітнього середовища;
- направленість навчальної діяльності на формування у дітей практичних навичок;
- обов'язково слід враховувати інтереси кожної дитини;
- забезпечення свободи та прав дітей у всіх проявах їхньої діяльності, врахування їх вікових й індивідуальних особливостей, забезпечення морально-психологічного комфорту;
- формування демократичних та гуманістичних ідей особистості дитини та власного світогляду.

Грунтуючись на цьому, основним завданням сучасної освіти (в тому числі і дошкільної) є навчання дитини технікам пошуку важливої та необхідної інформації, яка їй потрібна у кожній конкретній ситуації; виховання в ній творчого, інноваційного типу мислення, креативності [7, с. 20].

На рис. 1.3. наведені основні напрями розвитку принципів дитиноцентризму в навчанні та вихованні. Завдання системи дошкільної освіти направлені на особистісне зростання дітей, набуття ними вікової зрілості у різноманітних видах діяльності, формування у них основних компетентностей, які важливі для подальшого їхнього розвитку на наступних рівнях в моделі освіти, зокрема, критичного мислення, навичок спільної роботи, комунікації, творчості та креативності.

Завдання дошкільної освіти полягає у виявленні та розвитку здібностей кожної дитини. Хоча в кожній з них закладені певні здібності, проте розкриваються ці здібності у кожної дитини по-різному – в одних проявляються дуже виразно, тоді як у інших можуть уповільнюватись у розвитку. У закладах дошкільної освіти діти мають із задоволенням

виконувати спільну дослідницьку роботу, навчатися самостійності у розв'язуванні проблемних завдань, розвивати кмітливість, творчість.

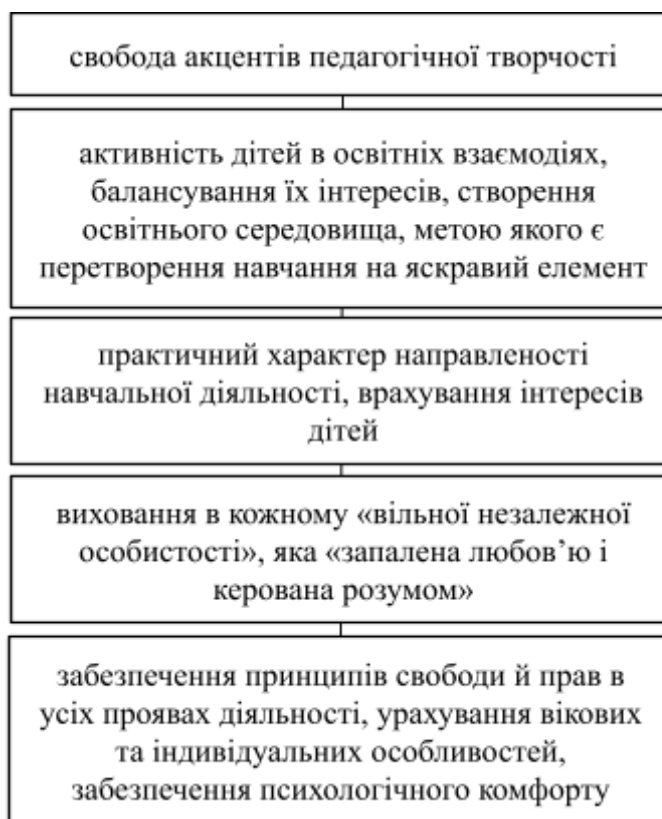

Рис. 1.3. Основні напрями дитиноцентризму в навчанні та вихованні

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Дошкільною освітою дитина, за дитиноцентричним підходом, розглядається як «..суверенна особистість з власною гідністю, що вимагає істотної трансформації моделі розвитку, навчання та виховання у дошкільних закладах..» [3]. Нову редакцію Базового компоненту дошкільної освіти (державний стандарт) розроблено саме за дитиноцентричним підходом, ним визначається «..специфіка, унікальність та самоцінність дошкільного дитинства..», визначені «..основні базові якісні особливості дошкільника..» [3].

Важливо відмітити, що 27 листопада 2025 року було прийнято новий Державний стандарт дошкільної освіти, який набере чинності з 1 вересня 2027 року. У ньому визначено дитиноцентризм як «..визнання унікальності, гідності і потенціалу кожної дитини..» [44].

Цивілізаційна місія освітньої системи полягає у збереженні людської цивілізації шляхом виховання духовності як життєздійснення дитини. Вона можлива при умові відношення до дітей як до найвищої цінності, посилення поваги до їх особистостей, визнання прав на вільний розвиток, формування неповторної унікальної цілісності кожної дитини, виявлення здібностей, врахування потреб та вікових можливостей. Отже, концепцію дитиноцентризму можна розглядати як створення відповідних умов для розвитку особистості кожної дитини, зокрема: «..захист її прав, надання всесторонньої допомоги та підтримки під час навчання, наближення сутності освітнього процесу до індивідуальних здібностей конкретної дитини, що передбачає застосування особистісного підходу..» [27, с. 89].

У контексті концепції дитиноцентризму особистісним підходом окреслюються психологічні та педагогічні закономірності функціонування та розвитку особистості дитини, він здійснюється через особистісно орієнтоване навчання та виховання, які характеризують пріоритетність індивідуальності, співробітництво, самоствердження особистості дитини, визнання унікальності суб'єктного досвіду, орієнтацію на саморозвиток. При застосуванні особистісного підходу слід орієнтуватися на врахування наступних закономірностей навчання та виховання: потреба дитини в любові, активності, необхідність створення під час навчання відповідних «ситуацій успіху».

Запровадження в дошкільну освіту особистісно орієнтованої моделі навчання як такої, що відповідає концепції дитиноцентризму, акцентує увагу на реалізації діяльнісного підходу. Сучасне розуміння діяльнісного підходу передбачає розкриття перед дошкільнятами широкого спектру можливостей, зокрема:

- створення обставин, при яких здійсниться включення внутрішніх ресурсів, сил і здібностей дитини, у неї виникне можливість до здійснення певної діяльності;

– формування у дитини установок на вільний, при цьому відповідальний та обґрунтований вибір певних можливостей, застосування нею відомого їх способу дії, чи знаходження нового, який не передбачений попереднім досвідом [35, с. 89].

Діяльнісний підхід з позиції дитиноцентризму проявляється в підвищеній увазі в освітньому процесі ЗДО до різних в чистому форматі дитячих видів діяльності (ігри, спілкування, предметно-практична діяльність), оскільки саме завдяки їхній привабливості для дитини дошкільного віку в них реалізуються та задовольняються специфічні вікові дитячі інтереси, потреби, можливості, окреслюються пріоритети і цінності [35, с. 87]. Педагог, організовуючи таку дитячу діяльність, направляє розвиток особистості дитини в потрібному напрямку, сприяє розвитку відповідальності, активності, ініціативності, підвищенню рівня впевненості, довіри та поваги до оточуючих, а також завдяки синергії виховної взаємодії вирішує широкий спектр завдань загальнолюдського значення. Це й визначає домінуючу позицію дитячої діяльності у процесах навчання та виховання у розвитку дітей дошкільного віку з позицій дитиноцентризму.

Реалізація в дошкільній освіті дитиноцентричного підходу передбачає визнання центральною фігурою освітнього процесу дитину, причому освітній процес у ЗДО розглядається не лише як пасивне передання знань, вмінь та навичок дитині, а як активне залучення дітей до самостійної пізнавально-дослідницької діяльності, формування сприятливих умов для розвитку логічного мислення у дітей, стимулювання їх творчої діяльності та креативності. Для того, щоб створити у ЗДО такі сприятливі умови для розвитку і формування успішної особистості дошкільника, необхідно використовувати сучасні педагогічні технології, до яких можна віднести:

- розвивальне навчання з його інструментами та векторами організації;
- особистісно орієнтоване навчання;
- розвиток творчої та креативної особистості;

- використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі: в навчанні, вихованні, грі, при розв’язанні життєвих кейсів тощо;
- створення ситуацій успіху;
- командна діяльність;
- інтерактивне навчання;
- теорії з розв’язання винахідливих задач;
- педагогічна підтримка (модель педагогічного та соціального партнерства);
- розвиток критичного мислення [32, с. 98].

Завдяки використанню цих педагогічних технологій діти краще засвоюють основи взаєморозуміння, норми поведінки, повагу по відношенню до однолітків та дорослих; через виконання творчих та дидактичних завдань краще розвиваються їх навички, здібності. Навчальний матеріал краще засвоюється, якщо на заняттях використовуються різні види діяльності, такі як ліплення, малювання, аплікація, конструювання, проєктне навчання тощо. До завершення етапів дошкільного віку дитина має набути таких психічних новоутворень:

- довільність та самостійність поведінки; креативність; компетентність;
- категоріальне сприймання навколишнього середовища;
- відповідальність; безпека та свобода поведінки;
- розвиток мовлення, творчої уяви, образного мислення;
- самосвідомість; здатність до самооцінки та самоконтролю; поява етичних інстанцій та супідрядних мотивів [30].

Слід відмітити, що з цими якісними психічними новоутвореннями, які розвиваються в дитини, з одного боку, пов’язується особливість та нетиповість дошкільного дитинства, а з іншого – психологічний контекст досягнень розглядається з точки зору проміжної стадії сходження дитини на новий соціально-віковий етап періоду дорослості, її переходу в новий

соціальний простір – позиція учня початкової школи. Отже, у сфері виховання дітей концепція дитиноцентризму стосується і психологічного мислення, за якого батьки ставлять свою дитину в центр свого життя, надаючи пріоритет потребам дитини над своїми власними та виділяючи для цього емоційні, часові та економічні ресурси. Дитиноцентризм відображає емоційну та когнітивну орієнтацію на благополуччя дитини, не обов'язково обмежуючи її незалежність [57].

Таким чином, дитиноцентризм є не просто сучасним трендом у педагогіці, а необхідною умовою реалізації права кожної дитини на гуманну, якісну та розвивальну освіту. Дитиноцентризм є педагогічною концепцією, якою передбачається побудова освітнього процесу та взаємодій з урахуванням потреб та інтересів, здібностей і потенціалу кожної дитини. Ключовий принцип дитиноцентризму полягає у забезпеченні належних умов, при яких дитина стає не об'єктом, а активним суб'єктом освітнього процесу.

Використання дитиноцентричної моделі навчання та виховання в ЗДО дає можливість виховувати не тільки обізнану, але й творчу, емоційно стабільну, щасливу особистість. Виходячи з гуманітарної парадигми, якою визначається пріоритет цінності людського розвитку та яка є найбільш наближеною до дитиноцентричної парадигми, дитиноцентризм є системою поглядів на дитину, процеси її навчання, виховання та розвитку, під кутом зору визнання її як цінності для системи освіти, українського суспільства загалом. Дивлячись на те, що дитина в дитиноцентричній парадигмі визнана найвищою цінністю, то дитиноцентризм можна розуміти як концептуальну програму дій стосовно вирішення питань із захисту прав дітей на належний рівень життя, що необхідний для їх розумового, духовного, фізичного, морального та соціального розвитку.

1.2. Теоретичні засади, нормативно-правові аспекти організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму

Організація освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму передбачає, що діти є основними учасниками та суб'єктами даного процесу, тоді як вихователі виступають в ролі помічників та наставників. Освітній процес в ЗДО на засадах дитиноцентризму відбувається із урахуванням потреб, інтересів, можливостей й темпу розвитку кожної дитини, приділяючи увагу її індивідуальним особливостям і перевагам.

Шляхами реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО в процесі організації освітнього процесу є:

- акцентувати увагу не на критиці, а на похвалі досягнень дитини: мотивувати її до діяльності, заохочувати;
- допомагати дитині переборювати невпевненість у своїх силах: сприяти становленню впевненості в своїх вчинках, діях тощо, вчити бути прикладом для інших;
- визнавати важливість зусиль дитини в навчальній діяльності;
- переконувати дитину в обов'язковому виконанні поставлених завдань;
- допомагати дитині емоційно пережити не лише певну подію, а навіть окремий момент часу в цій події;
- пояснювати дітям, для чого здійснюється та чи інша діяльність, чому вона є необхідною [38, с. 86].

Пріоритетом освітньої діяльності у ЗДО має бути надбання дітьми життєво необхідних вмінь та компетентностей: від комунікативних («не боятися спілкуватися з оточуючими, знайти спільну мову з ними») до творчих (під час організації та проведення навчальної, ігрової діяльності).

В Україні «Базовим компонентом дошкільної освіти» окреслені процеси із засвоєння змісту освітніх напрямів дошкільної освіти як

завершених подій, які розраховані при цьому на весь період часу дошкільця, забезпечені сформованістю мінімально необхідного та достатнього рівнів освітніх компетенцій, що гарантує їм повноцінний особистісний та психофізичний розвиток й психологічну готовність до навчання у початковій школі [3]. Визначені у цьому стандарті вимоги до освітнього процесу у ЗДО є обов'язковими для виконання.

При визначенні змісту освітнього процесу у ЗДО на засадах дитиноцентризму використовується особисто-діяльнісний підхід, який формує первісні форми світогляду дитини і її особисті якості. При цьому передбачається, що в процесі навчання не формується одномоментно особистість дитини, а лише найбільш важливі її риси і навички за допомогою впровадження в освітню діяльність набору певних активностей і таким чином відбувається не лише становлення самопорозуміння дитини, але й її загальний розвиток.

Базовий компонент дошкільньої освіти орієнтує вихователів ЗДО на «..уніфікацію досвіду дошкільників в основних сферах їхньої діяльності, реалізацію цілісного, комплексного та системного підходу до дитини, на забезпечення гармонії між моральним, фізичним, вольовим, емоціональним, інтелектуальним, соціальним розвитком дітей..» [3].

В ЗДО освітній процес організовується у середовищі, що формується сукупністю предметних, природних та соціальних умов й компонентами простору власного «Я» дитини. Практичні зусилля вихователів з формування і реалізації такого розвивального середовища підпорядковуються інтересам дитини й основним лініям розвитку у різноманітних сферах її життєдіяльності. Розвивальний характер освітнього процесу в ЗДО забезпечується використанням його педагогічно виправданих можливостей і систематичним й цілеспрямованим його збагаченням.

Освітнє середовище ЗДО збагачується не лише за рахунок кількісного накопичення, але й через покращення якісних його параметрів: дотримання принципів комфортності, естетичності, відкритості до змін, функціональної

надійності, динамічності, безпеки, проблемної насиченості, відповідності віковим особливостям дітей [54]. Вихователі дбають про те, щоб діти могли вільно орієнтуватися у освітньому середовищі ЗДО, отримали вільний доступ до усіх його елементів, вміли самостійно діяти у ньому, дотримуючись певних норм і правил.

В освітньому процесі ЗДО використовуються наступні форми організації навчання та виховання: самостійна діяльність дітей – мовленнєва, рухова, художня, ігрова, дослідницька, трудова; спеціально організована навчальна діяльність дітей (тематичні заняття); індивідуальна робота – ігри, спостереження, екскурсії, гуртки, походи, свята й розваги, толоки, змагання тощо [45, с. 190]. Усі ці форми можуть бути організовані індивідуально, фронтально, підгрупами, в залежності від вікового складу дітей, професійної майстерності педагога, педагогічної мети та матеріально-технічного забезпечення ЗДО.

Переорієнтація освітнього процесу в ЗДО на розвиток особистості дитини надає особливу увагу наступним формам в організації навчання і життєдіяльності дитини – самостійна діяльність та індивідуальна робота. Головною формою організації освітнього процесу в ЗДО є заняття (комбіновані, тематичні, домінантні, комплексні, інтегровані), які спрямовані на активізацію розвитку дитячого мислення, здібностей, навичок та вмінь. Реалізація цієї мети відбувається за допомогою технік порівняння, аналізу, проведення індивідуальних завдань, постановки запитань, відповіді на які дитина повинна дати самостійно або порадившись із вихователями та батьками.

Наступною формою освітнього процесу в ЗДО є читання та аналіз прочитаних творів. На прикладі казок діти можуть аналізувати поведінку їх героїв, надавати оцінку їхнім вчинкам, виділяти позитивні і негативні риси характеру головних героїв. У казках порушуються такі важливі проблеми: любові до ближнього, дружби, справедливості, чесності, гідності, краси і неповторності, тобто вихователь на прикладі художніх творів може розкрити

сутність загальнолюдських цінностей, відмежувати позитивні фактори від негативних та пояснити дитині різницю між ними [38, с. 96]. Ще однією, але не менш важливою формою освітнього процесу в ЗДО є ігрова діяльність, що має як розважальну, так і навчальну мету. Гра може бути направлена на розвиток здібностей дітей і пізнання себе та інших, розвиток їх емоційних здібностей, розвиток вербальних і невербальних здібностей.

При організації навчального процесу в ЗДО потрібно систематично використовувати завдання з теорії розв'язання винахідницьких завдань, організації проведення експериментально-дослідницької діяльності, розв'язання проблемно-пошукових ситуацій й інші методи та прийоми, які в сучасній дидактиці відзначені як дієві та ефективні. Потрібно поєднувати вербальні, наочні й практичні методи, впроваджуючи продуктивні види діяльності, в яких діти проявляють свою здатність до самореалізації і самовираження, а також активність в мовленнєвій, руховій, музичній діяльності [2, с. 152].

Роботу з дошкільнятами потрібно диференціювати на заняттях та у повсякденному житті, враховуючи різний рівень інтелектуального розвитку дітей, відмінностей у направленості їхніх пізнавальних інтересів, об'єднуючи дітей у підгрупи та добираючи навчальний матеріал різної складності і змісту для кожної з цих підгруп та відповідні методи і прийоми.

Беручи до уваги те, що у цьому віці основною є ігрова діяльність, в організації освітнього процесу ЗДО широко використовуються ігри, як самостійна форма роботи з дітьми та як ефективний засіб і метод розвитку, навчання і виховання в інших організаційних формах. Перевага повинна надаватися творчим іграм (таким як театральні, сюжетно-рольові, ігри з елементами праці, інсценування) та іграм з правилами (рухливі, інтелектуальні, хороводні, дидактичні). Ігри використовуються в освітньому процесі протягом усього робочого дня із урахуванням віку вихованців, їхніх ігрових інтересів, місця проведення, сезонних умов, місця гри в режимі дня,

ступеня фізичного та інтелектуального навантаження, змісту попередніх і наступних форм роботи [38, с. 92].

Однією з основ використання дитиноцентричної моделі у ЗДО є створення розвивального освітнього середовища, яке має бути відкритим, мобільним і стимулювати самостійність, ініціативність, експериментування та відповідати наступним категоріями:

- поділене на функціональні осередки (ігровий, дослідницький, художній);
- забезпечує вільний доступ до навчальних матеріалів та іграшок;
- дає змогу дитині самостійно обирати вид діяльності;
- адаптоване до вікових та індивідуальних потреб.

Важливо формувати «емоційний клімат» у групі: теплі взаємини між вихователями і дітьми, атмосфера довіри, відсутність страху бути покараним чи осоромленим. У таких умовах дитина відчувається захищеною та впевненою, що стимулює її розвиток і відкритість до пізнання.

У системі дитиноцентризму педагог виступає не «джерелом знань», а «фасилітатором розвитку» – «тим, хто підтримує, направляє, стимулює ініціативу дитини». Основним способом навчання є спільна діяльність, діалог, ігрова та дослідницька активність. Педагогами та психологами виділяються три можливі форми організації спільної діяльності у навчанні:

- спільно-індивідуальна діяльність – передбачає вирішення кожним учасником низки певних задач або частини загального завдання окремо (незалежно) один від одного;
- спільно-послідовна діяльність – спільні завдання послідовно виконуються кожним учасником діяльності;
- спільна діяльність – відбувається одночасна взаємодія кожного учасника діяльності з іншими учасниками [56, с. 7].

В умовах застосування форматів організації спільної діяльності на заняттях в ЗДО оптимальним є створення малих груп дітей (по п'ять-шість осіб). Спільна діяльність є важливою умовою освоєння дитиною позиції

«суб'єкта діяльності», під час якої задовольняються її пріоритети і цінності, акцептуються інтереси, потреби та бажання, розвивається творчий потенціал дитини, формуються її особистісні якості (ініціативність, активність, самостійність, творчість, креативність). Також при організації освітнього процесу в ЗДО застосовується і індивідуальний формат роботи:

- ведеться спостереження за дитиною, організовується проведення педагогічних експериментів: об'єкти дослідження - інтереси, сильні сторони, слабкі сторони, рівень сформованості знань тощо;
- визначаються індивідуальні цілі розвитку;
- добираються методи і форми роботи відповідно до особливостей кожного вихованця.

При цьому важливе значення мають такі методи, як: проєктна діяльність (проєктне навчання), що дозволяє дитині досліджувати світ на основі власного інтересу; ігрові методи, які забезпечують природний спосіб пізнання; казкотерапія, арт-терапія, музикотерапія, що сприяють емоційному розвитку.

Ці методи засновані на принципах пріоритету пізнавального досвіду дитини над інформуванням з боку вихователя, партнерській взаємодії, вибудовуванні діалогового формату освітнього процесу, активізації власних зусиль, особистісного залучення кожної дитини в освітні та виховні процеси. Застосування проєктної, ігрової, дослідно-пошукової діяльності, як надпредметних способів організації освітнього процесу в ЗДО, дають кожному вихованцю можливість для пізнання самого себе серед інших дітей в групі, для власного позиціонування в дитячо - дорослій спільноті, формують сприятливі можливості для розвитку ключових особистісних якостей дітей [55, с. 80].

Вихователь, дотримуючись принципів дитиноцентризму і особистісно орієнтованої моделі освітнього процесу, повинен враховувати наступні педагогічні аспекти:

- *акцент на суб'єктивному досвіді дитини.*

В основі цієї позиції лежить те, що особистісно орієнтовані технології спрямовані на розкриття змісту індивідуального досвіду кожної дитини. Для цього потрібно узгодити суб'єктивний досвід дитини зі змістом навчального заняття. Професійне завдання вихователя полягає в тому, щоб враховувати і шанобливо відноситися до будь-яких висловлювань думки дітей щодо теми, яка вивчається.

Використання такого підходу буде особливо сприяти наступному: діти будуть прагнути, щоб їхні думки почули, й, відповідно, намагатися висловлюватися за темою заняття, пропонувати свої варіанти рішення проблеми, навести приклад з власного життя. Вихователь має спонукати дітей до такого спілкування;

- *знання психофізичних особливостей кожного вихованця.*

Підбір необхідного дидактичного матеріалу для організації особистісно орієнтованого заняття вимагає від вихователя знань щодо індивідуальних переваг і проблем в навчанні кожної дитини в групі. Дидактичний матеріал повинен бути цікавим, його форма та візуалізація мають бути мотивуючими для дитини. Дітям при роботі з дидактичним матеріалом необхідно дати можливість працювати не лише за інструкцією, але й проявити свою індивідуальність та винахідливість. Лише такий матеріал може називатися особистісно орієнтованим;

- *учасники особистісно орієнтованого заняття повинні бути наділені однаковими можливостями.*

При організації особистісно орієнтованого заняття слід передбачити навчальне спілкування, коли всі діти є рівноправними учасниками освітнього процесу. Для того, щоб організувати заняття подібним чином, вихователь має знати пізнавальні, мотиваційні, вольові, емоційні особливості та потреби кожної дитини [56, с. 9].

Важливе значення при організації освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму має пізнавальна діяльність дітей, організована дорослими, в ході якої діти навчаються пізнанню, культурі мислення, конструктивній

взаємодії з однолітками та дорослими. У старших дошкільників для цього можуть використовуватися інформаційно-комунікаційні технології, що сприяє формуванню у них комп'ютерної грамотності і відповідно до Базового компонента дошкільної освіти може застосовуватися в ЗДО при наявності у них відповідних умов та жорсткого дотримання затверджених санітарно-гігієнічних вимог [3].

Диференційований підхід в організації освітнього процесу в ЗДО можуть забезпечити особистісно орієнтовані технології, які відповідають принципам дитиноцентризму, оскільки в центр всієї освітньої системи вони ставлять особистість дитини, процеси із забезпечення їй безпечних, комфортних, безконфліктних умов розвитку, реалізації її природного потенціалу. В особистісно орієнтованій технології особистість дитини є не просто суб'єктом, а пріоритетним суб'єктом – вона є метою освітньої системи.

Успішність засвоєння дітьми знань зумовлюється формуванням в ЗДО єдиної системи, яка передбачає теоретичне й експериментальне розроблення інтегрованого підходу до освітнього процесу, виявлення його змістовних, смислових та операційних зв'язків. Засвоєння дошкільниками знань на інтегрованій основі відбувається за допомогою використання інтегрованих особистісно орієнтованих технологій, головна мета яких полягає у наданні допомоги дітям у виробленні цілісного бачення оточуючого їх середовища і самих себе, виборі певної життєвої позиції, самовизначенні відносно природи і суспільства. Дитина, виробляючи таке цілісне бачення, поступово починає розуміти, якою вона хоче бути та якою повинна бути, що для неї є головним і найбільш важливим у житті.

Особистісно орієнтована технологія є цілісною системою, загальною спрямованістю якої є різноплановий розвиток особистості дитини, формування у неї основ для цілісного сприйняття картини світу та правильного орієнтування у навколишній дійсності і успішній діяльності в ній.

Таким чином, змістом та структурою загальної особистісно орієнтованої інтегрованої моделі змісту освітнього процесу в ЗДО закладаються основні переходи від часткових системних структур (особистість самої дитини і її безпосереднього оточення) до систем, якими вже більш повно відображаються взаємодії дитини з оточуючим середовищем, що визначає її подальший розвиток. Послідовне засвоєння дошкільниками цієї цілісної системи знань про навколишній світ обумовлює поглиблення їх уявлень про навколишню дійсність за рахунок конкретизації уже засвоєних ними знань та їх подальшим узагальненням, що відповідає пізнавальним можливостям дітей у дошкільному віці [47, с. 310].

Я-особистість дитини формується під впливом уявлень її внутрішнього й зовнішнього світу, тобто взаємозв'язку суб'єкта та об'єкта (в цьому випадку – дитини та навколишнього світу). Пізнання дитиною самої себе як особистості та як суб'єкта пізнавальної діяльності відбувається в процесі індивідуальної діяльності, спілкування і практичної взаємодії з іншими людьми. Слід відмітити, що в дитини уявлення про себе, які формуються під час засвоєння знань про оточуючий її світ, характеризуються повнотою, точністю та різноманітністю відображених у них можливостей. При цьому, якщо відносно знань та вмінь дітей дошкільного віку когнітивний та афективний компоненти є добре розвинутими, то внутрішня організація когнітивного аспекту відносно особистих якостей є дещо загальмованою [56, с. 10].

В умовах освітнього процесу, заснованого на засадах дитиноцентризму, проходить активне становлення дитини, що дає їй можливість відчувати себе суб'єктом власних психічних та фізичних станів, дій та процесів, переживати власну цілісність. В цих умовах формування «образу самого себе» зумовлюється широким охопленням в процесах та моделях пізнання картини світу соціальних та культурних явищ, взаємодією з оточуючими людьми в процесі організації продуктивної діяльності.

Партнери (модель педагогічного та соціального партнерства) сприяють становленню та розвитку у дитини потреби у співробітництві, у визнанні, у співпереживанні та взаєморозумінні. В умовах освітнього процесу, заснованого на засадах дитиноцентризму, із метою оптимізації процесу пізнання дітьми самих себе слід забезпечити їм змістовні та насичені моделі взаємодії із однолітками та дорослими, а також їхню емоційно - ціннісну забарвленість.

«Я-внутрішній світ дитини» – це її внутрішня природа, її психологічна структура. Процес пізнання навколишнього світу дитиною проходить через призму набутого індивідуально-практичного досвіду, крізь обмеження, що обумовлюються її біологічним походженням. Життєвий світ заснований на психічних процесах: на мові, на сприйнятті, на увазі, на пам'яті та уяві. Мислення дитини у дошкільному віці характеризується відносно низьким рівнем уявлень про інваріантність навколишньої реальності. Основою мислення дитини є глобальне уявлення про об'єкт, а відношення дитини до навколишнього світу має егоцентричний характер [56, с. 10].

Під час засвоєння знань дитина переходить систематично від реактивного до усвідомленого сприйняття та розуміння оточуючого її світу. Дитина вчиться розрізняти різноманітні сторони дійсності, виділяти певні параметри об'єкта, порівнювати і зіставляти їх, що дає їй можливість якісної і кількісної оцінки дійсності. Вона поступово приходить до усвідомлення того, що її точка зору на предмети та явища не є єдиною та абсолютною, а іноді і не зовсім правильною. Цим самим вихователь підводить її до засвоєння суспільно напрацьованих засобів пізнання. Поєднання видів діяльності дитини та форм її спілкування з однолітками та дорослими формує сприятливі можливості для репрезентації в їх образі самої себе, та таких своїх якостей, як:

- вміння – на етапі ситуативно-ділового спілкування;
- знання – на етапі позаситуативного пізнавального спілкування;

– особисті властивості – на етапі позаситуативного особистого спілкування.

Формування основ світогляду дитини вимагає органічних зв'язків усіх складових компонентів освітнього процесу:

- технологічного (види діяльності дітей, матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу, професійний рівень педагогів);
- соціально-психологічного (діти, вихователі, батьки);
- духовно-особистого (інтереси дитини, її інтелектуально - етичний потенціал, емоційна забарвленість діяльності) [49, с. 9].

Світогляд є формою свідомості людини, в якій інтегруються принципи осмислювання та синтезу знань про навколишній світ та людину загалом. Світогляд – це не лише широка картина навколишнього світу та дійсності, але й переконання й ідеали людини, що формують та закріплюють світоглядну позицію суб'єкта [56, с. 11]. Важливою умовою формування основ світогляду дитини в дошкільному віці є включення до освітнього процесу таких складових, які мають сприяти різносторонньому розвитку потенціалів дитини: ціннісно-орієнтаційного, мотиваційного, пізнавального, діяльнісного. Особисто орієнтовані технології навчання передбачають розвиток у дитини основ світогляду, цілісного ставлення до навколишнього світу і до образу самого себе, формування у неї основи особистої культури.

Зупинимось на аспектах нормативно-правового регулювання організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму.

1. Закон України «Про дошкільну освіту» (№3788-IX від 01.01.2025 р.) визначає «..дитиноцентризм та особистісно орієнтовані підходи до розвитку дітей відповідно до їх індивідуальних особливостей, інтересів, потреб, здібностей, талантів, обдарувань та свободи вибору..» компонентом системи засад щодо здійснення державної політики та одним із принципів організації освітньої діяльності у сфері надання послуг дошкільної освіти [43].

2. «Базовий компонент дошкільної освіти» також акцентує увагу на дитиноцентризмі як на ключовому принципі в моделі надання послуг дошкільної освіти. При цьому освітні процеси організовані із особливим акцентом на інтересах, потребах та правах дитини. Дитина стоїть в центрі моделі педагогічних взаємодій. «Базовий компонент дошкільної освіти» наголошує на повноцінному створенні умов для забезпечення вільного саморозвитку дітей, формування їх ключових компетентностей та забезпечення сприятливого психологічного комфорту [3].

3. «Державний стандарт дошкільної освіти», в якому враховані індивідуальні потреби дітей дошкільного віку та зазначається, що «..реалізація навчально-виховних програм у ЗДО повинна відбуватися із врахуванням потреб, можливостей й темпу розвитку кожної дитини..» [44]. У новому Стандарті (набере чинності з 1 вересня 2027 року) запроваджено компетентнісний підхід до дошкільної освіти, відповідно до якого її зміст формується не за переліком тем, а за результатами навчання. А основними компетентностями цей Державний стандарт визначає: «..особистісну, мовленнєво-комунікативну, соціальну і громадянську, математичну, природничу, предметно-практичну, технологічну, екологічну та мистецьку..» [44]. Документ після набрання чинності стане основним орієнтиром для розробників навчальних програм та окреслюватиме цільові результати та індикатори діяльності для педагогічного персоналу ЗДО [44].

4. «Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»». Професійний стандарт також наголошує на важливості ключового принципу організації освітньої діяльності на засадах дитиноцентризму. Даний принцип ґрунтується на створенні здорового, сприятливого, безпечного освітнього середовища, яким забезпечена організація, підтримка та реалізація освітніх процесів з особливим акцентом на потреби та інтереси дітей. Цим передбачене формування партнерських взаємодій з усіма учасниками освітніх процесів [41].

5. «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку». Завданнями галузі дошкільної освіти, виконання яких відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» покладаються на всіх членів родини та ЗДО, передбачає забезпечення високої якості освітніх послуг і посилення професійних засад принципів дитиноцентризму та природовідповідності. Особливої важливості набуває оновлення методичного забезпечення та методичної документації та проведення аналізу соціально-економічних, культурологічних та інших чинників, які не тільки сприяють процесам модернізації, але й гальмують їх.

«Концепцією освіти дітей раннього та дошкільного віку» сформовано кардинально новий погляд на дошкільну освіту – це «...розуміння і сприйняття напрямів освітнього розвитку дітей на засадах дитиноцентризму відповідно до сформованих викликів глобалізованого світу, цифрового суспільства та цінностей громадян України...» [46]. Суспільству необхідними є практичні та концептуальні рішення на рівні органів влади для сприяння створенню оптимальних умов для здійснення життєдіяльності та посилення освітнього розвитку. Підвищення соціального статусу вихователів і покращення іміджу даної професії є неможливими без створення державою необхідних передумов і додаткових соціальних гарантій [46].

У період високотехнологічного інформаційного суспільства основними положеннями «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку» визначені стратегічні напрямки освітнього розвитку на засадах принципів дитиноцентризму. Дошкільна освіта - це самоцінна, первинна ланка в системі надання безперервної освіти, якою закладені підґрунтя когнітивного, соціального, емоційного розвитку особистості дитини для її навчання протягом життя [46].

Таким чином, можна зазначити, що дитиноцентризм – це не просто педагогічна технологія чи методика, це світоглядна позиція, яка змінює суть освітнього процесу, формує нову культуру взаємодій між дитиною, педагогом і навколишнім середовищем. Це шлях до створення освітнього простору, в якому не дитина пристосовується до освітньої системи, а освітня система

створюється для неї. Успішна реалізація дитиноцентричного підходу в ЗДО є запорукою не лише якісного розвитку кожної дитини, але й гуманізації суспільства загалом, адже вона формує в майбутніх громадянах повагу до себе та інших, здатність до самостійного мислення, толерантність, відповідальність і відкритість світу.

Висновки до 1 розділу

Дитиноцентризм є особистісно зорієнтованою моделлю виховання дитини, яка призначена розширити можливий життєвий шлях і саморозвиток дитини на засадах гуманізації її реального буття, посилення уваги до її системи цінностей й інтересів з метою формування в дитини основ життєвої компетентності.

Дошкільною освітою дитина за дитиноцентричним підходом розглядається як суверенна особистість з власною гідністю, що вимагає істотної трансформації моделі розвитку, навчання та виховання у дошкільних закладах. Реалізація в дошкільній освіті дитиноцентричного підходу передбачає визнання центральною фігурою освітнього процесу дитину. Причому освітній процес у ЗДО розглядається не лише як пасивне передавання знань, вмінь та навичок дитині, а як активне залучення дітей до самостійної пізнавально-дослідницької діяльності, формування сприятливих умов для розвитку логічного мислення у дітей, стимулювання їх творчої діяльності та креативності.

Використання принципу дитиноцентризму в організації освітнього процесу в ЗДО є важливим аспектом формування гуманного, людиноцентричного, демократичного та ефективного сучасного суспільства, єдиним варіантом формування творчої, емоційно стабільної, щасливої особистості. Власне для цього вихователь повинен допомогти дитині самопізнати та саморозвинути себе, й лише тоді, у дорослому віці, людина

найбільш повно самореалізується, забезпечивши власний успіх, оскільки займатиметься улюбленою справою на професійному рівні.

Організація освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму передбачає, що діти є основними учасниками та суб'єктами даного процесу, тоді як вихователі виступають в ролі помічників та наставників. Освітній процес в ЗДО на засадах дитиноцентризму відбувається із урахуванням потреб, інтересів, можливостей й темпу розвитку кожної дитини, приділяючи увагу її індивідуальним особливостям і перевагам.

Реалізація дитиноцентризму в дошкільному закладі потребує системної роботи всієї педагогічної команди. Необхідно забезпечити професійний розвиток вихователів, їхню психологічну готовність до нової ролі, здатність до емпатійної взаємодії, рефлексії, відкритості до змін. Адміністрація закладу має створити умови для інноваційного розвитку і педагогів і закладу освіти в цілому, підтримувати ініціативи педагогів, заохочувати командну роботу та обмін досвідом, модернізувати освітній простір відповідно до принципів дитиноцентризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ

2.1. Аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму: український та зарубіжний досвід

Аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму: український та зарубіжний досвід здійснений на основі відкритих джерел щодо діяльності закладів дошкільної освіти – сайти ЗДО. Проведений аналіз дозволив зробити висновки про відсутність комплексного підходу та ґрунтовного розуміння персоналом ЗДО принципів та засад дитиноцентризму, що ще раз наголошує на важливості вивчення даної проблематики та удосконалення організації освітнього процесу в даному контексті.

Зокрема був проведений аналіз діяльності наступних закладів дошкільної освіти з точки зору впровадження засад дитиноцентризму в управлінську практику.

1. Бучанський ЗДО комбінованого типу №1 «Сонячний» Бучанської міської ради Київської області (<http://sadochok.in.ua/>) [10].

В закладі організовано роботу 7 вікових груп: 1 група – для раннього віку; 1 група – для дітей молодшого віку та з ООП; 2 групи логопедичні; 2 – це різновікові групи; 1 група для короткотривалого перебування дітей в закладі. Заклад забезпечує організацію змістовної роботи, що направлена на ефективну та успішну інтеграцію родинного та суспільного виховання дітей шляхом залучення всіх учасників освітніх процесів за засадах та принципах дитиноцентризму.

Слід наголосити на важливості в моделі досягнення цих засад індивідуального підходу до дитячої особистості; організацію повноцінного логопедичного та психологічного супроводу освітніх процесів; використання

інноваційних авторських програм (зокрема «STREAM-освіта», або «Стежинки у Всесвіт» («Альтернативна програма формування культури інженерного мислення»), основу яких формує особистісно-гуманістичний навчальний підхід; виховання та розвиток унікальної індивідуальності кожної дитини; сприяння її розвитку як особистості, посилення та розвиток її здібностей та ключових компетентностей.

Був проаналізований «Річний звіт діяльності закладу за підсумками 2024-2025 н.р.». За цей період проводилась активна робота із дітьми з ООП, впроваджені в роботу парціальні програми: «Логіки світу» - «Програма формування культури інженерного мислення в дошкільників» - «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт»; «Афлатот» (Нідерланди) – програма із соціально-економічного виховання. При цьому педагогічним колективом закладу створені найбільш сприятливі умови для забезпечення успішного розвитку, навчання дітей. В освітніх процесах використовуються наступні форми роботи з дітьми на засадах дитиноцентризму: заняття; різнопланові формати ігор; самостійна діяльність; індивідуальний формат роботи; спостереження; різні екскурсії; організація свят та розваг та міні-заняття; проведення спільних заходів на засадах педагогіки партнерства.

Всі види діяльності організовуються фронтально, по підгрупах, індивідуально для дитини, залежно від віку, педагогічних цілей, професійної майстерності педагогів, що доводить впровадження засад і принципів дитиноцентризму в освітні процеси. Планування контрольних процедур за станом організації освітніх процесів - системне, відповідає річним завданням ЗДО, спрямоване не лише на з'ясування проблем та пошук недоліків, а й має на меті глибоке вивчення стану освітніх процесів з метою їх вдосконалення, надання своєчасної методичної допомоги вихователям, окреслення пріоритетних векторів діяльності.

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму передбачає виконання наступних функцій менеджменту (табл.2.1). Таблицю складено на основі вивчення організаційної структури

управління закладів та положень і регламентів із питань організації освітніх процесів та їх методичного супроводу. Таблиця 2.1 демонструє деталізований зріс стану виконання функцій управління із акцентом на регламенти та положення і відповідальних осіб.

Таблиця 2.1

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму – функції менеджменту в Бучанському ЗДО комбінованого типу №1

№	Функція управління	Регламенти та положення	Відповідальні особи
1	2	3	4
1	Організація	«Стратегія розвитку закладу», Посадові інструкції персоналу, Статут закладу, Освітні програми, «Положення про електронну реєстрацію», «Умови доступності для дітей з ООП», «Меморандуми про партнерство та співробітництво», «Положення про команду психолого-педагогічного супроводу», Індивідуальні програми розвитку для дітей із ООП, Цивільно-правові договори із фахівцями, що працюють із дітьми з ООП, «Інструкція про ділову документацію», Накази: «про організацію методичної роботи», «про проведення моніторингового дослідження», «про організацію роботи інклюзивних груп» та інші, Розклад організованої освітньої взаємодії	Директор, вихователь-методист, вихователі, Педагогічна рада, Загальні збори колективу, Батьківський Комітет, практичний психолог, вчитель – логопед
2	Мотивація	Штатний розклад, Організаційна структура управління, Колективний договір, Кошториси, Схеми тарифних розрядів для оплати праці персоналу	Директор, бухгалтер (суміщає також задачі із кадрового діловодства)
3	Планування	«Плани підвищення кваліфікації персоналу», «Плани атестації», «Плани роботи закладу»	Директор, вихователь-методист
4	Контроль	«Річний звіт діяльності закладу», «Звітність з моніторингу якості освіти», «Звітність про результати готовності до навчання»	Директор, вихователь-методист

Джерело: складено автором за даними ЗДО

Як демонструють відомості, приведені в таблиці 2.1, в Бучанському ЗДО комбінованого типу №1 розроблено та діє велика кількість положень та регламентів, якими окреслені засади та принципи дитиноцентризму при організації освітніх процесів. Задачі із питань організації освітнього процесу

із врахуванням даних засад покладаються здебільшого на керівництво: директор та заступники.

2. Володимирський ЗДО №8 «Вишиванка» Володимирської міської ради, Волинська обл. (<https://vyshyvanka-vv.dytsadok.org.ua/>) [13].

В закладі організовано роботу 12 вікових груп: 2 групи – для раннього віку; 3 групи – для дітей молодшого віку; 3 групи – для дітей середнього віку; 4 групи – для дітей старшого віку. Із цих груп – 4 для дітей з ООП та 2 групи логопедичні. Робота з дітьми ведеться систематично, цілеспрямовано, в комплексному акценті, із урахуванням вікових можливостей та відповідно до сформованих Базовим компонентом завдань, вимог Освітньої програми «Дитина», парціальних програм («Скарбниця моралі», «Україна – моя Батьківщина», програма формування культури інженерного мислення «STREAM - освіта або Стежинки у Всесвіт»). Управлінські засади дитиноцентризму впроваджуються на основі формування життєвих компетентностей кожної дитини, розкриття талантів та творчих здібностей, набуття активного соціального досвіду, формування готовності до школи та досягнення позитивних результатів в навчанні.

За підсумками річного моніторингового дослідження відстежена динаміка в моделях розвитку особистості дітей, встановлена загальна картина щодо рівні розвиненості, що дозволяє педагогам більш ефективно проводити свою роботу. Рівні розвитку оцінюються об'єктивно. Аналіз результатів за освітніми напрямками наголошує на існуванні позитивної динаміки щодо рівнів розвитку в усіх вікових групах: низькі показники рівнів розвитку зросли до рівнів «середній» та «достатній», середні - до рівнів «достатній» та «високий». Моніторинг повноти та якості реалізації освітніх завдань з освітніх напрямків засвідчив відповідність рівня знань та рівня сформованості уявлень дітей за показникам комплексу компетентностей, що наведений у освітній програмі «Дитина». При цьому програмові вимоги засвоєні практично всіма дітьми, що розвиваються відповідно до вимог вікової категорії, ними систематично відвідується ЗДО протягом навчального року, до

навчання діти мотивовані, що дає змогу зробити висновки про ефективність організації освітніх взаємодій.

Основним принципом забезпечення якості освітніх послуг в ЗДО є дитиноцентризм, що наголошено в «Положенні про внутрішню систему забезпечення якості освіти», а саме головним суб'єктом, на якого спрямована освітня діяльність закладу, є дитина. Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму передбачає виконання наступних функцій менеджменту (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму – функції менеджменту в Володимирському ЗДО №8

«Вишиванка»

№	Функція управління	Регламенти та положення	Відповідальні особи
1	2	3	4
1	Організація	Статут закладу, «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти», «Положення про проведення оглядів-конкурсів», «Положення про психологічну службу», «Положення про порядок розгляду випадків булінгу», «Положення про інноваційну діяльність», Накази: «про організацію методичної роботи», «про проведення моніторингового дослідження», «про організацію роботи інклюзивних груп» та інші, Розклад організованої освітньої взаємодії	Директор, вихователь-методист, вихователі, Педагогічна рада, Загальні збори колективу, Батьківський Комітет, практичний психолог, вчитель – логопед, вчитель - дефектолог
2	Мотивація	«Положення про творчу групу педагогів», «Положення про підвищення кваліфікації та порядок визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників», «Положення про наставництво», Кошторис, Штатний розклад, Організаційна структура управління, Схеми тарифних розрядів для оплати праці персоналу	Директор, бухгалтер (суміщає також задачі із кадрового діловодства)
3	Планування	«Плани підвищення кваліфікації персоналу», «Плани атестації», «Плани роботи закладу»	Директор, вихователь-методист
4	Контроль	«Щорічний звіт директора», Кошторис	Директор, вихователь-методист

Джерело: складено автором за даними ЗДО

Інформація, приведена в таблиці 2.2, доводить існування великої кількості розроблених регламентів та положень, на основі яких виконуються функції організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Процеси чітко описані та регламентовані, що посилює інформаційну компетентність персоналу закладу та підвищує якість виконання посадових обов'язків.

3. Квасилівський ЗДО (ясла-садок), Рівненська обл. (<http://leleka.rv.ua/>) [23].

В закладі організовано роботу 14 вікових груп: 2 групи – для раннього віку; 4 групи – для дітей молодшого віку; 4 групи – для дітей середнього віку; 4 групи – для дітей старшого віку. Фактична кількість дітей становить 342 при плановій наповнюваності в 270. Даний факт доводить існування високого попиту на послуги закладу. Організацію життєдіяльності дітей в ЗДО регламентовано чітким розпорядком дня, який в повній мірі відповідає гігієнічним нормам щодо тривалості організації сну, організації навчальних занять, проведення занять із рухової активності, різних видів діяльності протягом дня.

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму передбачає виконання наступних функцій менеджменту (табл.2.3).

Таблиця 2.3 доводить наявність великої кількості внутрішніх документів, що окреслюють вектори організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму, задачі чітко розподілені, відповідальність за організацію освітньої діяльності несуть: директор, методист, вихователі, Педагогічна рада, Загальні збори, Батьківський комітет, психолог, логопед.

Особливої уваги при проведенні аналізу практик впровадження засад дитиноцентризму у Квасилівському ЗДО заслуговує «Модель самооцінювання управлінських та освітніх процесів». Вважаємо даний досвід корисним до впровадження в ЗДО №587. В моделі робиться особливий

акцент на забезпеченні всебічного розвитку дитини, набутті нею життєвого соціального досвіду.

Таблиця 2.3

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму – функції менеджменту в Квасилівському ЗДО

№	Функція управління	Регламенти та положення	Відповідальні особи
1	2	3	4
1	Організація	Умови доступності в ЗДО для дітей з ООП, Статут закладу, «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти», «Положення про батьківські комітети», «Положення про психологічну службу», «Положення про методичний кабінет», «Положення про співпрацю із родинами вихованців», графіки проведення засідань атестаційної комісії, «Положення про проведення оглядів-конкурсів», «Положення про інноваційну діяльність», Накази	Директор, методист, вихователі, Педагогічна рада, Загальні збори, Батьківський комітет, психолог, логопед
2	Мотивація	Колективний договір, «Положення про педагогічне наставництво», «Положення про школу молодого педагога», «Положення про підвищення кваліфікації та порядок визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників», Кошторис, Штатний розклад, Організаційна структура управління, Схеми тарифних розрядів	Директор, бухгалтер (суміщає також задачі із кадрового діловодства)
3	Планування	План заходів з охорони дитинства, графіки проведення засідань атестаційної комісії, Плани підвищення кваліфікації персоналу, Плани атестації, Плани роботи закладу, План пріоритетних заходів педагогічного колективу, План проведення методичних заходів, Структура методичної роботи, Порядок вивчення діяльності педагогів	Директор, вихователь-методист
4	Контроль	«Модель самооцінювання управлінських та освітніх процесів», «Аналітична довідка про результати комплексного самооцінювання якості освітніх і управлінських процесів», «Звіт про результати оцінювання рівнів розвитку дітей», циклограма оперативного контролю, Щорічний звіт директора, «Положення про ключові показники якості освіти»	Директор, вихователь-методист

Джерело: складено автором за даними ЗДО

Як демонструє приведений вище аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму: вітчизняний досвід, засади дитиноцентризму реалізуються в закладах на

основі типових регламентів та положень в розрізі чотирьох виконуваних функцій. Задачі із організації управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму реалізуються на основі Статуту закладу, Положень про «внутрішню систему забезпечення якості освіти», «про батьківські комітети», «про психологічну службу», «про методичний кабінет» тощо. В основі мотиваційного аспекту лежать правила та процедури, окреслені Колективним договором, Положеннями «про педагогічне наставництво», «про школу молодого педагога», «про підвищення кваліфікації та порядок визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників», Штатного розкладу, Схем тарифних розрядів для оплати праці персоналу та інших.

Аспекти із питань планування управління організацією освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму регламентується планами заходів з охорони дитинства, графіками проведення засідань атестаційної комісії, планами підвищення кваліфікації персоналу, атестації, роботи закладу, пріоритетних заходів педагогічного колективу, проведення методичних заходів та інших. Контрольні задачі вирішуються, ґрунтуючись на річних звітах діяльності закладу, звітності про результати оцінювання рівнів розвитку дітей тощо.

Аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму здійснимо на прикладі німецького ЗДО «Kita Kunterbunt» (м.Валькрайбург, Баварія) (<https://www.kita-kunterbunt-waldkraiburg.de/>) [59]. Роботу закладу організовано за принципом «Діти – це наше майбутнє» - «Kinder sind unsere Zukunft». Основним обов'язком персоналу є супроводження дітей під час перебування в закладі, забезпечення безпечного перебування, визнання їх досягнень, безумовне прийняття дітей такими, якими вони є. «Дітям потрібна можливість по-справжньому бути дітьми» і обов'язок дорослих – надати їм необхідний простір для цього. Це є головними постулатами діяльності цього закладу. Кожна дитина отримує цілеспрямовану підтримку, розвиваючи всі свої інтереси та таланти.

Діти перебувають у стимулюючому освітньому середовищі та завдяки отриманому досвіду набувають впевненості в собі, а також соціальних навичок. Тісна співпраця між співробітниками та батьками гарантує постійне інформування батьків про розвиток дитини та надання індивідуальної підтримки за потреби. В основі діяльності лежить Концепція, що складається з 7 розділів: «Організаційна структура та правила роботи»; «Орієнтація та принципи діяльності» (в центрі – дитина із власними потребами (Додаток А): «дозволено бути дитиною і до неї ставляться серйозно», «вона може накопичувати досвід у повсякденному житті», «має різні навички та здібності», «має власний темп до навчання», «дитина – частина групи, але особистість», «має право формувати своє оточення», «може показувати свої емоції», «може досліджувати та підкорювати світ з цікавістю» та інші); «Дотримання принципів наступності освіти»; «Педагогіка різноманітності – організація та модерація освітніх процесів»; «Розвиток навичок дітей у сфері освіти та виховання»; «Співпраця та партнерство»; «Уявлення про «Kita Kunterbunt» як про навчальну організацію». Як демонструє аналіз Концепції діяльності закладу, «Kita Kunterbunt» повністю дотримується принципів та засад дитиноцентризму, що є позитивним досвідом для ЗДО в Україні.

В наступному параграфі зупинимось детально на вивченні специфіки організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму Закладу дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва.

2.2. Специфіка організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму Закладу дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва

Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №587 Святошинського району м.Києва розміщений за адресою: м.Київ, Святошинський район, вул. Академіка Булаховського, 32А. Заклад працює на ринку освітніх послуг з 1976 року. Форма власності – комунальна. Проектною потужністю охоплені

12 груп із 220 місцями. Станом на 01.09.2025 р. в закладі функціонують 9 груп для дітей із нормотиповим розвитком, 2 інклюзивні групи для дітей з ООП, 1 група з короткотривалим графіком роботи для перебування дітей. Освітні програми: «Дитина» для дітей від 2 до 7 років; «Впевнений старт» - діти старшого дошкільного віку; «Казкова фізкультура» - фізичне виховання дітей раннього та дошкільного віку.

Політика у сфері організації освітнього процесу та забезпечення якісного надання освітніх послуг - це невід'ємна частина системи управління закладом освіти, вона безпосередньо спрямовується на реалізацію окресленої керівником закладу місії, сформульованих цінностей та розроблених стратегічних цілей. Нею передбачене активне залучення всіх учасників освітніх взаємодій до підтримки спільної діяльності, професійного розвитку та вдосконалення якості освітніх послуг. Дитиноцентризм, в основі якого лежать орієнтація на потреби, інтереси, мотиви та права дітей, є одним із ключових аспектів забезпечення реалізації окресленої стратегії щодо досягнення найвищої якості освітніх послуг. Принципами дитиноцентризму забезпечується орієнтація в освітній діяльності безпосередньо на дітей, яким повинен надаватись повний комплекс якісних послуг освіти.

Вивчення теоретичних аспектів організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму дозволив виокремити 7 основних принципів дитиноцентризму. Вважаємо за доцільне провести аналіз виконання цих принципів в ЗДО № 587 (табл.2.4). На основі представленого опису щодо ступенів виконання принципів дитиноцентризму в ЗДО, здійснена також балова оцінка (3 бали – принцип виконується в повній мірі, 2 бали – принцип виконується частково, 1 бал – принцип не виконується).

В моделі забезпечення виконання принципів дитиноцентризму особливої значущості в контексті єдності та співіснування набуває акцентування уваги і на замовниках освітніх послуг – врахування точки зору батьків дітей, залучення всіх учасників освітніх взаємодій для створення

сприятливих умов забезпечення виконання принципів дитиноцентризму, балансування цілей та напрямків розвитку закладу, що полягає в узгодженості політик, методів, процесів, методик – більш ефективних для реалізації принципів дитиноцентризму.

Проте, наголосимо, що ці умови не виконуються повноцінно в ЗДО № 587: не окреслені чітко ролі учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання принципів дитиноцентризму; не сформульовані цілі та стратегія закладу із питань управління освітнім середовищем на засадах дитиноцентризму. Також важливим недоліком зазначимо відсутність регламентації процесів у єдиному освітньому просторі на основі принципів процесного підходу із виокремленням вхідної та вихідної інформації, відповідальних співробітників.

Таблиця 2.4

Аналіз виконання принципів дитиноцентризму в ЗДО № 587

№	Принцип - ступінь виконання в ЗДО № 587	Бали	Коментар
1	2	3	4
1	Принцип рівності		
	Вихователі дотримуються правил педагогічної етики, поважають гідність дитини	2	Бувають поодинокі випадки порушення правил педагогічної етики, при цьому не лише вихователі є ініціаторами конфліктів
2	Принцип біологізму		
	Вихователі дотримуються правил охорони дитинства під час роботи із дітьми. Вихователем-методистом виявляються і розвиваються творчі здібності дітей через організацію гуртків, індивідуальних занять	2	Вихователь-методист проводить якісну методичну роботу, проте не впроваджено модель диференційованого навчання
3	Принцип співіснування		
	Вихователями створюється атмосфера спокою, доброзичливого ставлення між педагогами і дітьми. Педагогами, вихователем-методистом та керівником закладу створюється атмосфера довірливої взаємодії та доброзичливості	3	Учасники освітньої діяльності підтримують модель стійких взаємодій, направлених на створення позитивного освітнього простору
4	Принцип свободи		
	Вихователі несуть повну відповідальність за охорону життя і здоров'я дітей	3	Повна відповідальність вихователі за охорону життя і здоров'я дітей
5	Принцип єдності		

Продовження табл.2.4

1	2	3	4
	Вихователі співпрацюють з батьками в питаннях організації освітніх процесів, вихователі проводять групову та індивідуальну роботу з батьками, приймають активну участь у роботі педагогічної ради, методичних об'єднаннях	2	Батьки залучені не до всіх ланок управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму, модель не сформовано
6	Принцип прийняття		
	Прийняття кожної дитини відбувається безвідносно до норм, оцінок дорослості і дитячості	2	Є випадки неупередженого ставлення до дітей
7	Принцип співрозвитку		
	Вихователі виявляють і розвивають творчі потреби та індивідуальні здібності дітей, педагоги виконують програму навчання і виховання дітей відповідно до виокремлених освітніх напрямів, вихователі виявляють досконалу професійну компетентність, володіють на високому рівні ефективними методами, інструментами та формами виховання і навчання дітей. Вихователем – методистом вивчаються детально і впроваджуються в практику роботи педагогів новаторські програми, нові початкові методики і рекомендації	2	Не впроваджено модель диференційованого навчання, потребує уточнення алгоритм проведення методичної роботи вихователем методистом щодо впровадження інноваційних навчальних методів
	Разом балів	16	
	% від максимального балу (7*3=21)	76	

Джерело: складено автором

Зазначимо сильною стороною в моделі організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму в закладі регламентованість процесів із питань управління якістю освітніх послуг:

1.Розроблене «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Закладі дошкільної освіти (яслах-садку) №587 Святошинського району міста Києва», в якому наголошується, що тематичне оцінювання результатів роботи ґрунтується на комплексі критеріїв, що погоджені педагогічною радою із урахуванням: тематик, теоретичних та практичних аспектів навчання; індикаторів та вимог до якості освіти відповідно до внутрішньої системи забезпечення якості освітніх послуг; принципів і засад

дитиноцентризму, доступності, гнучкості та варіативності форм організації навчальної діяльності закладу.

Організація якісних освітніх процесів в ЗДО забезпечена наявністю в розпорядженні різних типів ресурсів: кадрові, інтелектуальні, матеріально-технічні, методичні, інформаційні, технічні, психолого-педагогічні. Підходи до впровадження моделі ресурсного забезпечення в освітню діяльність ґрунтуються на реалізації принципів дитиноцентризму, безпечного перебування дітей в закладі, доступності до якісних послуг освіти, інклюзії та реалізації аспектів сталого розвитку. Розробка «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти» дозволяє реалізувати функцію організації управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в ЗДО №587.

2. Складається звітність за результатами оцінювання рівнів розвитку дітей, визначаються рівні їх підготовки до навчальної діяльності в закладах середньої освіти.

На основі звітності педагоги закладу оцінюють можливості дитини до засвоєння навчального матеріалу, виокремлюють недоліки та слабкі місця в моделі організації навчальної діяльності, які надалі допомагають у вирішенні проблем як методичного, так і управлінського характеру. Складання звітності за результатами оцінювання рівнів розвитку дітей, визначення рівнів їх підготовки до навчальної діяльності в закладах середньої освіти дозволяє реалізувати функцію контролю управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в ЗДО №587.

3. Складається «Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти».

Через проведення моніторингу індивідуального розвитку дітей визначається рівень компетентностей відповідно до змісту та вимог освітніх напрямів «Базового компонента дошкільної освіти» та освітньої програми. Основними напрямками до проведення моніторингу є наступні управлінські об'єкти: освітні процеси, освітній простір та освітнє середовище; діти

дошкільного віку; фахові аспекти діяльності персоналу; процеси в моделі управління ЗДО. Складання «Програми проведення внутрішнього моніторингу якості освіти» дозволяє реалізувати функцію контролю управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в ЗДО №587.

4. Розробляється «Довідка-звіт про результати оцінювання рівнів розвитку дітей та підготовки їх до навчання у школі».

Проводиться аналіз ефективності роботи педагогічних працівників щодо забезпечення формування високої якості освітніх послуг, рівнів виконання дітьми вимог державних стандартів та рівнів сформованості життєвої компетентності відповідно до переліку вимог освітньої програми. Розробка «Довідки-звіту про результати оцінювання рівнів розвитку дітей та підготовки їх до навчання у школі» дозволяє реалізувати функцію контролю та мотивації (аналіз ефективності роботи педагогічних працівників) управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в ЗДО №587.

5. Розробка посадових інструкцій для персоналу - дозволяє реалізувати функцію організації управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в ЗДО №587.

Для ефективного впровадження в діяльність закладу засад дитиноцентризму особливої важливості набуває рівень сформованості компетентностей персоналу щодо даного управлінського інструменту. Із цією метою було проведене опитування серед педагогів, що своєю чергою дозволило виявити низку недоліків в моделі управління. Анкета для проведення опитування серед педагогів на предмет розуміння управлінських аспектів впровадження в діяльність закладу засад дитиноцентризму та оцінювання поточного стану виконання цих засад приведена в Додатку Б.

Були опитані 10 педагогів, з них вихователь-методист та керівник закладу. Опитування дало змогу отримати наступні результати, які узагальнені в таблиці 2.5. Педагогам були поставлені 6 запитань, відповідями окреслений як одиничний, так і множинний вибір.

Таблиця 2.5

Результати опитування, проведені в ЗДО №587 з метою розуміння персоналом управлінських аспектів впровадження в діяльність закладу засад дитиноцентризму та оцінювання поточного стану виконання цих засад

№	Запитання	Відповіді	Висновок
1	2	3	4
1	Наскільки глибоко, на Вашу думку, Ви розумієте поняття дитиноцентризму та важливість впровадження його засад в управлінську модель сучасного ЗДО?	а) вважаю, що глибоко розумію – 2 респонденти (20%); б) розумію, проте деякі аспекти потребують уточнень - 2 респонденти (20%); в) дуже поверхово розумію це поняття – 6 респондентів (60%)	Персонал потребує проведення додаткового навчання із питань впровадження засад дитиноцентризму в управлінську діяльність; розробки окремого документу, метою якого є опис алгоритму впровадження засад дитиноцентризму (із зазначенням ролей та описом процесів) та чітке окреслення векторів діяльності
2	На яких аспектах, дотримуючись принципів дитиноцентризму і особистісно орієнтованої моделі освітнього процесу, повинен ґрунтуватись вихователь?	Результати оцінювання приведені в таблиці 2.6. Всі аспекти вважають важливими, всі були оцінені в 2-3 бали.	Повноцінне дотримання принципів дитиноцентризму та посилення впровадження засад, що ґрунтуються на дитиноцентричних аспектах діяльності педагогів та інших учасників освітніх взаємодій
3	Які сучасні педагогічні технології сприяють створенню сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дошкільника?	Результати оцінювання приведені в таблиці 2.7.	Використання сучасних педагогічних технологій та інструментів для посилення створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дитини, розвитку її талантів та здібностей
4	Які шляхи найбільш посилюють процеси реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО (освітні процеси)?	Результати оцінювання приведені на рис.2.1.	Реалізація всіх напрямків для посилення процесів реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО
5	Кого на Вашу думку потрібно залучати до управлінських процесів при реалізації засад дитиноцентризму?	Оцінювання ролей в моделі управлінських процесів при реалізації засад дитиноцентризму демонструє рис.2.2.	Найбільш значущими педагоги вважають ролі керівника, вихователя-методиста та управління освіти при реалізації управлінських взаємодій

Продовження табл.2.5

1	2	3	4
6	Чи вважаєте Ви достатніми для розуміння засад дитиноцентризму «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти», «Програму проведення внутрішнього моніторингу якості», «Довідку-звіт про результати оцінювання рівнів розвитку», а також звітність за результатами оцінювання рівнів розвитку дітей?	а) так, я ознайомилась із документами, вважаю їх змістовними – 1 (10%); б) так, я ознайомилась із документами, вважаю їх не змістовними, доцільною є розробка окремого документу, або включення розділу в діючі. Деталізації потребує алгоритм впровадження засад дитиноцентризму – 8 (80%); в) не ознайомлена із документами, потрібно вивчати - 1 (10%)	Розробки потребує окремий документ або деталізація процесів дитиноцентризму в діючих Положеннях як окремий розділ (із особливим акцентом на процеси, розподіл обов'язків тощо)

Джерело: складено автором за результатами опитування

Аспекти, які є важливими для вихователя при дотриманні принципів дитиноцентризму і особистісно орієнтованої моделі освітнього процесу, приведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аспекти, які є важливими для вихователя при дотриманні принципів дитиноцентризму і особистісно орієнтованої моделі освітнього процесу

№	Аспект	1	2	3	Середній бал
1	2	3	4	5	6
1	акцент на суб'єктивному досвіді дитини	-	5	5	2,50
2	знання психофізичних особливостей кожного вихованця	-	2	8	2,80
3	наділення учасників однаковими можливостями	-	2	8	2,80
4	свобода педагогічної творчості	-	4	6	2,60
5	практична направленість навчальної діяльності	-		10	3,00
6	виховання «вільної незалежної особистості»	-		10	3,00
7	забезпечення свободи й прав дитини в усіх проявах	-	2	8	2,80
8	кожна дитина має власний темп до навчання	-	3	7	2,70
9	кожна дитина може показувати свої емоції	-	3	7	2,70

Джерело: складено автором за результатами опитування

Отже, найвищий бал присвоєний наступним категоріям «практична направленість навчальної діяльності, обов'язкове врахування інтересів кожної дитини» (3,00 бали), ««виховання «вільної незалежної особистості», яка «запалюється любов'ю і керується розумом»» (3,00 бали). При цьому аспектам «знання психофізичних особливостей кожного вихованця», «наділення учасників однаковими можливостями» та «забезпечення свободи й прав дитини в усіх проявах» присвоєно 2,80 балів.

Таблиця 2.7

Сучасні педагогічні технології, які посилюють створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дошкільника

№	Сучасні педагогічні технології	1	2	3	Середній бал
1	2	3	4	5	6
1	розвивальне навчання	-	2	8	2,80
2	особистісно орієнтоване навчання	-	3	7	2,70
3	розвиток творчої та креативної особистості	-	1	9	2,90
4	використання інформаційно-комунікаційних технологій	-	4	6	2,60
5	створення ситуацій успіху	-	5	5	2,50
6	командна діяльність	-	2	8	2,80
7	інтерактивне навчання	-	1	9	2,90
8	теорія розв'язання винахідливих задач	-	2	8	2,80
9	педагогічна підтримка	-	1	9	2,90

Джерело: складено автором за результатами опитування

Педагогами наголошується на важливості використання всіх педагогічних технологій із метою посилення створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дошкільника. Особливо важливими вони вважають – «розвивальне навчання» - 2,8 балів; розвиток творчої та креативної особистості дитини – 2,9 балів; організація командної діяльності та роботи в групах – 2,8 балів; інструменти інтерактивного навчання – 2,9 балів; розв'язання винахідливих задач та реалізацію проєктів – 2,8 балів; надання всеохоплюючої педагогічної підтримки при організації навчальної діяльності – 2,9 балів.

Рис.2.1 демонструє відповіді на запитання щодо шляхів посилення процесів реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО.

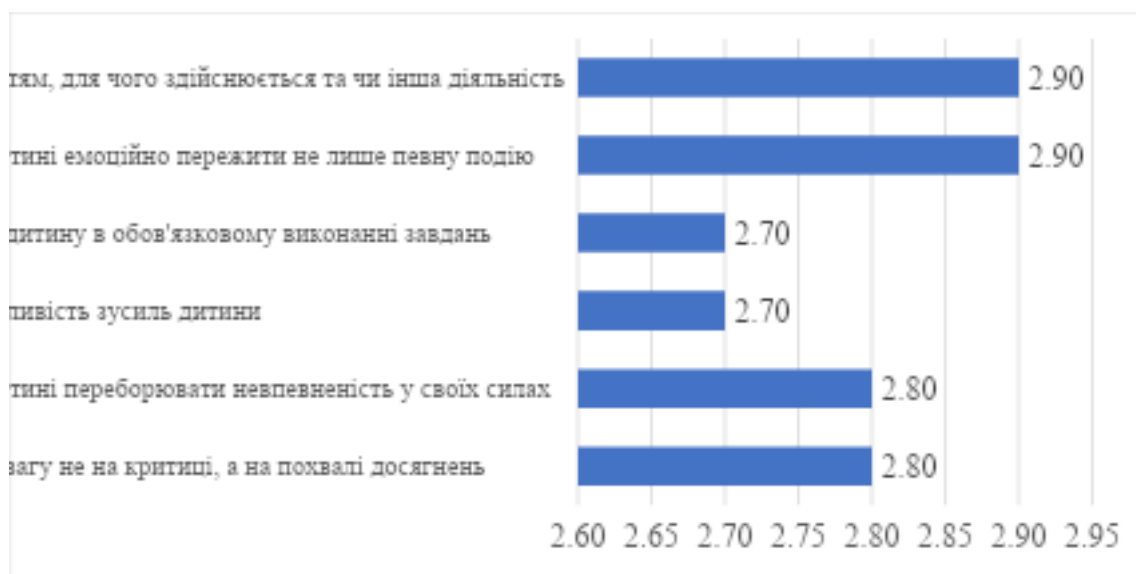

Рис.2.1. Шляхи посилення процесів реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО

Джерело: складено автором за результатами опитування

Отже, всі шляхи посилюють процеси реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО, а саме це: надання ґрунтовних пояснень дітям щодо здійснення певних видів діяльності, надання дітям допомоги для розуміння емоційних забарвлень різних подій і переборювання невпевненості в собі, акцентування уваги на похвалі і мотивуванні.

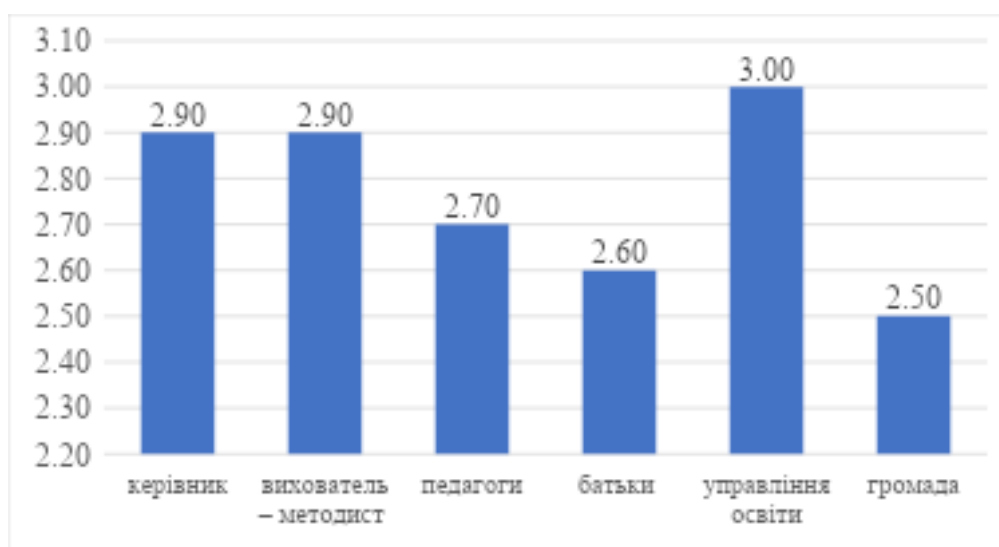

Рис.2.2. Оцінювання важливості ролей в моделі управлінських процесів при реалізації засад дитиноцентризму

Джерело: складено автором за результатами опитування

Результати оцінювання організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму ЗДО №587 узагальнено у формі SWOT-аналізу.

Таблиця 2.8

SWOT-аналіз ефективності організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму ЗДО №587

Сильні сторони	Слабкі сторони
Великий досвід роботи ЗДО на ринку освітніх послуг дошкільної освіти Великий досвід роботи керівника Регламентованість процесів із питань управління якістю освітніх послуг: «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти», звітність за результатами оцінювання рівнів розвитку дітей, «Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти», «Довідка-звіт про результати оцінювання рівнів розвитку дітей та підготовки їх до навчання у школі», посадові інструкції	Повнота виконання принципів дитиноцентризму при організації освітніх процесів – 76% Не окреслені чітко ролі учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання принципів дитиноцентризму Не сформульовані цілі та стратегія закладу із питань управління освітнім середовищем на засадах дитиноцентризму Відсутність регламентації процесів у єдиному освітньому просторі на основі принципів процесного підходу із виокремленням вхідної та вихідної інформації, відповідальних співробітників
Можливості	Загрози
Додаткове навчання для персоналу із питань впровадження засад дитиноцентризму в управлінську діяльність Розробка окремого документу, метою якого є опис алгоритму впровадження засад дитиноцентризму (із зазначенням ролей та описом процесів) – наприклад, «Концепція діяльності на засадах дитиноцентризму» (досвід «Kita Kunterbunt») Повноцінне дотримання принципів дитиноцентризму та посилення впровадження засад, що ґрунтуються на дитиноцентричних аспектах діяльності педагогів Використання сучасних педагогічних технологій для посилення створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дитини	Зниження результативності освітніх процесів на засадах дитиноцентризму Скорочення ефективності управлінських взаємодій Скорочення попиту на послуги закладу Скорочення іміджу закладу на ринку освітніх послуг дошкільної освіти

Деталізація моделі управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління	
---	--

Джерело: складено автором

Отже, проведений SWOT-аналіз ефективності організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму ЗДО №587 виявив наступні слабкі сторони в організації освітньої діяльності в закладі:

- повнота виконання принципів дитиноцентризму при організації освітніх процесів – 76% (необхідним є підвищення даного показника, що свідчитиме про повноцінне досягнення принципів та ефективність взаємодій);

- не окреслені чітко ролі учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання принципів дитиноцентризму, що, своєю чергою, знижує ефективність освітньої діяльності на засадах дитиноцентризму;

- не сформульовані цілі та стратегія закладу із питань управління освітнім середовищем на засадах дитиноцентризму, що не формує в персоналу єдиного концептуального бачення щодо впровадження в діяльність даного управлінського інструменту;

- відсутність регламентації процесів у єдиному освітньому просторі на основі принципів процесного підходу із виокремленням вхідної та вихідної інформації, відповідальних співробітників, що знижує рівень інформаційної компетентності персоналу із даного вектору управління.

Також важливо звернути окрему увагу на наявність загроз в моделі організації освітніх процесів на засадах дитиноцентризму: зниження результативності освітніх процесів на засадах дитиноцентризму, що, своєю чергою, скорочує загальну ефективність освітніх та управлінських взаємодій; скорочення ефективності управлінських взаємодій, оскільки управління на засадах дитиноцентризму становить важливу їх частину; скорочення попиту

на послуги закладу; скорочення іміджу закладу на ринку освітніх послуг дошкільної освіти.

На основі виокремлених в таблиці 2.8 можливостей щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму в наступному параграфі представлені розроблені рекомендації.

2.3. Рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму

Рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму наступні:

1.Додаткове навчання для персоналу із питань впровадження засад дитиноцентризму в управлінську діяльність.

Для персоналу важливо провести додаткове навчання, оскільки, як показало опитування, рівень інформаційної компетентності щодо даного управлінського аспекту низький, що, своєю чергою, гальмує та знижує ефективність процесів управління на засадах дитиноцентризму. Зокрема, навчання доцільно провести за наступними пунктами:

— сутність принципів дитиноцентризму та важливість їх врахування при побудові освітньої моделі, основні концептуальні засади впровадження даного управлінського аспекту в модель управління сучасним закладом;

— цілі та стратегія удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму (підвищення якості освітніх взаємодій, мотивації дітей до навчання, підвищення попиту на послуги закладу);

— ознайомлення персоналу із процесами з питань організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму (розподіл відповідальності, ролі, виконання функцій управління тощо – приведені в п.2).

Відповідальними за реалізацію даної задачі є керівник та вихователь-методист. Заходи планується проводити протягом 2025-2026 н.р. Також важливо інформувати персонал про всі заходи, що реалізуються із метою посилення дотримання принципів дитиноцентризму, залучати педагогів до співпраці, обмінюватись досвідом із керівниками інших закладів.

2. Деталізація моделі управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9

Деталізація моделі управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління – вдосконалення

№	Функція управління	Заходи із вдосконалення	Відповідальні особи
1	2	3	4
1	Організація управління	Важливо робити наголос на даних управлінських аспектах в посадових інструкціях; доцільно розробити Концепцію діяльності закладу на засадах дитиноцентризму (досвід «Kita Kunterbunt»), важливості також набуває розподіл задач із питань організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму	Керівник несе відповідальність за ефективність організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму, вихователь – методист відповідальний за організацію методичної роботи. Важливо залучати до процесів управління батьків, Управління освіти
2	Планування управління	Актуальності набуває складання плану заходів із питань організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму	Директор та вихователь-методист
3	Мотивація управління	Розробка мотиваційної моделі для персоналу, особливий наголос в якій робиться на дотриманні принципів дитиноцентризму (зменшення кількості скарг, підвищення рівня задоволеності батьків роботою закладу, підвищення рівня успішності дітей тощо); оцінювання внесків персоналу в посилення управлінських взаємодій; розробка заходів по зменшенню опору змінам (навчання, преміювання, обмін досвідом)	Директор несе відповідальність за дієвість мотиваційної моделі, погоджує кошторис витрат; бухгалтер здійснює розрахунки
4	Контроль управління	Розробка контрольних індикаторів та параметрів, що дає змогу робити висновки про дієвість управлінської моделі організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах	Директор несе відповідальність за виконання контрольних індикаторів та параметрів, вихователь – методист

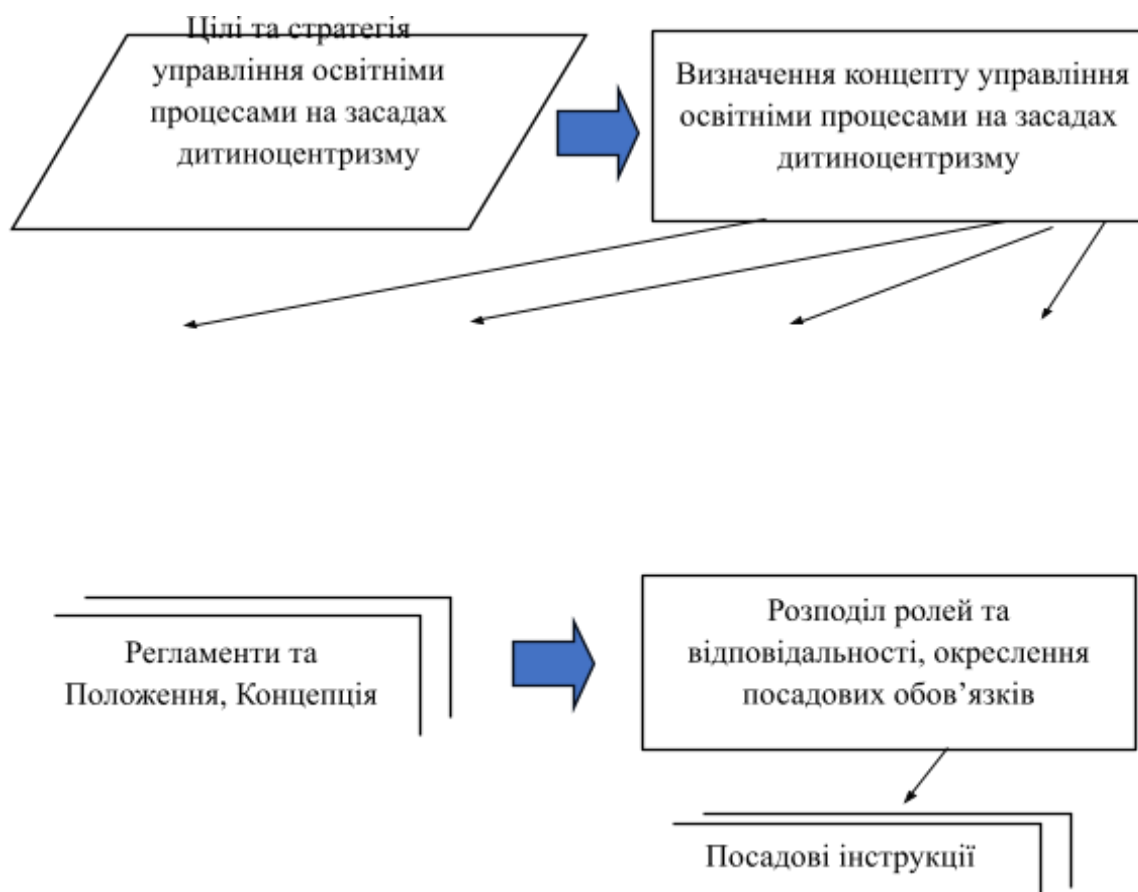
		дитиноцентризму (зменшення кількості скарг, підвищення рівня задоволеності батьків роботою закладу, підвищення рівня успішності дітей тощо)	здійснює управління методичними заходами
--	--	---	--

Джерело: складено автором

Таким чином, кожний управлінський метод та інструмент, що впроваджений в практику діяльності ЗДО, повинен забезпечувати максимальну ефективність управлінських процесів, що наголошує на необхідності розробки пілотних проєктів та їх впровадження. Важливості також набуває посилення обміну досвідом із керівниками закладів, де проєкт із організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму був реалізований із максимальною ефективністю. Активну участь в імплементації процесів повинне приймати Управління освіти, впроваджуючи при цьому ініціативи із питань посилення даного управлінського акценту та організовуючи додаткове навчання та супровід для керівників.

Відповідальними за реалізацію даної задачі є керівник та вихователь-методист. Заходи планується проводити протягом 2025-2026 н.р.

Щодо впровадження процесних управлінських засад, то розглянемо їх на прикладі виконання функції - організація управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму (рис.2.3).

«Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти»

Звітність

«Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти»

Концепція діяльності

Рис.2.3. Організація управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму

Джерело: складено автором

Візуалізація процесів із зазначенням вхідної та вихідної інформації підвищує рівень розуміння персоналом управлінських засад дитиноцентризму в моделі управління освітніми процесами. В основі вибудовування управлінської моделі на засадах дитиноцентризму лежить окреслення цілей та стратегії управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму. На основі даних індикаторів формується концепт управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму – основні вектори управління, задачі та орієнтири.

На основі окреслених концептуальних засад розроблене «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти», складається звітність із питань діяльності керівника та закладу в цілому, розроблена «Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти». Впровадження процесних управлінських засад - організація управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму лежить в основі розробки Концепції діяльності закладу в цілому.

3.Розробка окремого документу, метою якого є опис алгоритму впровадження засад дитиноцентризму (із зазначенням ролей та описом процесів) – наприклад, «Концепція діяльності на засадах дитиноцентризму» (досвід «Kita Kunterbunt»). Концепцію розроблено за форматом закладу «Kita Kunterbunt» - приведена у Додатку В. Зазначимо, що Концепцію планується розробити за наступними розділами:

3.1. Організаційна структура та правила роботи ЗДО №587 – для розуміння рівнів відповідальності персоналу, їх підпорядкованості при виконанні посадових обов’язків; для розуміння графіку роботи із метою оптимізації навчальної діяльності. В розділі також приведена інформація щодо розподілу задач із питань управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління – це формуватиме уявлення персоналу щодо алгоритму виконання задач із даного управлінського аспекту.

3.2. Орієнтація та принципи діяльності (в центрі – дитина із власними потребами): окреслені основні принципи при організації діяльності закладу на засадах дитиноцентризму.

3.3. Вимоги до дотримання принципів наступності освіти за різними типами готовності до навчання; моделювання портрету ідеального першокласника, майбутнього учня із врахуванням його інтересів, цінностей та пріоритетів.

3.4. Засади впровадження концепту педагогіки різноманітності – організація та модерація освітніх процесів.

Важливості набуває також ознайомлення персоналу із Концепцією, за необхідності доцільно провести додаткове навчання із поясненням дискусійних аспектів. Відповідальними за реалізацію даної задачі є керівник та вихователь-методист. Заходи планується проводити протягом 2025-2026 н.р.

4. Повноцінне дотримання принципів дитиноцентризму та посилення впровадження засад, що ґрунтуються на дитиноцентричних аспектах діяльності педагогів. Як показало опитування, такими засадами є акцент на суб'єктивному досвіді дитини; знання психофізичних особливостей кожного вихованця; наділення учасників однаковими можливостями; свобода здійснення педагогічної творчості; практичний акцент на направленості в моделі навчальної діяльності; виховання в кожному «вільної незалежної особистості»; забезпечення свобод й прав в усіх проявах; кожна дитина має власний темп до навчання; кожна дитина може показувати свої емоції.

5. Використання сучасних педагогічних технологій для посилення створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дитини, а саме наступних: модель особистісно орієнтованого навчання; використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та методів інтерактивного навчання; впровадження теорій розв'язання винахідливих задач; активізація розвивального навчання з його інструментами та векторами.

Отже, пропоновані вище рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму є доцільними до впровадження і можуть бути рекомендовані керівнику ЗДО №587. При цьому важливо забезпечити повноцінне виконання функцій управління із питань організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму, що сприятиме підвищенню ефективності взаємодій між всіма зацікавленими учасниками в напрямку повноцінного дотримання принципів дитиноцентризму.

Висновки до 2 розділу

Аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму дозволив зробити висновки про відсутність комплексного підходу та ґрунтового розуміння персоналом ЗДО принципів та засад дитиноцентризму, що ще раз наголошує на важливості вивчення даної проблематики та удосконалення організації освітнього процесу в даному контексті.

В моделі забезпечення виконання принципів дитиноцентризму в ЗДО №587 особливої значущості в контексті єдності та співіснування набуває акцентування уваги і на замовниках освітніх послуг – врахування точки зору батьків дітей, залучення всіх учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання принципів, балансування цілей та напрямків розвитку закладу, що полягає в узгодженості політик, методів, процесів, методик – більш ефективних для реалізації принципів дитиноцентризму.

Проте, наголосимо, що ці умови не виконуються повноцінно в ЗДО № 587: не окреслені чітко ролі учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання принципів дитиноцентризму; не сформульовані цілі та стратегія закладу із питань управління освітнім середовищем на засадах дитиноцентризму. Також важливим недоліком зазначимо відсутність регламентації процесів у єдиному освітньому просторі на основі принципів процесного підходу із виокремленням вхідної та вихідної інформації, відповідальних співробітників.

Зазначимо сильною стороною в моделі організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму в закладі регламентованість процесів із питань управління якістю освітніх послуг: «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти»; звітність за результатами оцінювання рівнів

розвитку дітей; «Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти»; посадові інструкції.

Розроблені рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму: додаткове навчання для персоналу із питань впровадження засад дитиноцентризму в управлінську діяльність; деталізація моделі управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління; розробка «Концепції діяльності ЗДО на засадах дитиноцентризму» (досвід «Kita Kunterbunt»); посилення впровадження засад, що ґрунтуються на дитиноцентричних аспектах діяльності педагогів; використання сучасних педагогічних технологій для посилення створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дитини.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного магістерського дослідження зроблені наступні висновки. В першому розділі проаналізовані теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Дитиноцентризм є особистісно зорієнтованою моделлю виховання дитини, яка призначена розширити можливий життєвий шлях і саморозвиток дитини на засадах гуманізації її реального буття, посилення уваги до її системи цінностей й інтересів з метою формування в дитини основ життєвої компетентності.

Дошкільною освітою дитина за дитиноцентричним підходом розглядається як суверенна особистість з власною гідністю, що вимагає істотної трансформації моделі розвитку, навчання та виховання у дошкільних закладах. Реалізація в дошкільній освіті дитиноцентричного підходу передбачає визнання центральною фігурою освітнього процесу дитину. Причому освітній процес у ЗДО розглядається не лише як пасивне передавання знань, вмінь та навичок дитині, а як активне залучення дітей до самостійної пізнавально-дослідницької діяльності, формування сприятливих умов для розвитку логічного мислення у дітей, стимулювання їх творчої діяльності та креативності.

Використання принципу дитиноцентризму в організації освітнього процесу в ЗДО є важливим аспектом формування гуманного, людиноцентричного, демократичного та ефективного сучасного суспільства, єдиним варіантом формування творчої, емоційно стабільної, щасливої особистості. Власне для цього вихователь повинен допомогти дитині самопізнати та саморозвинути себе, й лише тоді, у дорослому віці, людина найбільш повно самореалізується, забезпечивши власний успіх, оскільки займатиметься улюбленою справою на професійному рівні.

Організація освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму передбачає, що діти є основними учасниками та суб'єктами даного процесу,

тоді як вихователі виступають в ролі помічників та наставників. Освітній процес в ЗДО на засадах дитиноцентризму відбувається із урахуванням потреб, інтересів, можливостей й темпу розвитку кожної дитини, приділяючи увагу її індивідуальним особливостям і перевагам.

Реалізація дитиноцентризму в дошкільному закладі потребує системної роботи всієї педагогічної команди. Необхідно забезпечити професійний розвиток вихователів, їхню психологічну готовність до нової ролі, здатність до емпатійної взаємодії, рефлексії, відкритості до змін. Адміністрація закладу має створити умови для інноваційного розвитку і педагогів і закладу освіти в цілому, підтримувати ініціативи педагогів, заохочувати командну роботу та обмін досвідом, модернізувати освітній простір відповідно до принципів дитиноцентризму.

Метою другого розділу окреслений аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Аналіз практики організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму дозволив зробити висновки про відсутність комплексного підходу та ґрунтовного розуміння персоналом ЗДО принципів та засад дитиноцентризму, що ще раз наголошує на важливості вивчення даної проблематики та удосконалення організації освітнього процесу в даному контексті.

В моделі забезпечення виконання принципів дитиноцентризму в ЗДО №587 особливої значущості в контексті єдності та співіснування набуває акцентування уваги і на замовниках освітніх послуг – врахування точки зору батьків дітей, залучення всіх учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання принципів, балансування цілей та напрямків розвитку закладу, що полягає в узгодженості політик, методів, процесів, методик – більш ефективних для реалізації принципів дитиноцентризму. Проте, наголосимо, що ці умови не виконуються повноцінно в ЗДО № 587: не окреслені чітко ролі учасників освітніх взаємодій для створення сприятливих умов забезпечення виконання

принципів дитиноцентризму; не сформульовані цілі та стратегія закладу із питань управління освітнім середовищем на засадах дитиноцентризму. Також важливим недоліком зазначимо відсутність регламентації процесів у єдиному освітньому просторі на основі принципів процесного підходу із виокремленням вхідної та вихідної інформації, відповідальних співробітників.

Зазначимо сильною стороною в моделі організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму в закладі регламентованість процесів із питань управління якістю освітніх послуг: «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти»; звітність за результатами оцінювання рівнів розвитку дітей; «Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти»; посадові інструкції.

Розроблені рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в ЗДО на засадах дитиноцентризму: додаткове навчання для персоналу із питань впровадження засад дитиноцентризму в управлінську діяльність; деталізація моделі управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління; розробка «Концепції діяльності ЗДО на засадах дитиноцентризму» (досвід «Kita Kunterbunt»); посилення впровадження засад, що ґрунтуються на дитиноцентричних аспектах діяльності педагогів; використання сучасних педагогічних технологій для посилення створення сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дитини.

Отже, пропоновані вище рекомендації щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму є доцільними до впровадження і можуть бути рекомендовані керівнику ЗДО №587. При цьому важливо забезпечити повноцінне виконання функцій управління із питань організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму, що сприятиме підвищенню ефективності взаємодій між всіма зацікавленими учасниками в напрямку повноцінного дотримання принципів дитиноцентризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєнко Т.Ф. Реалізація принципу дитиноцентризму в інноваційній технології тьюторського супроводу молодших школярів у недержавному закладі освіти. *Уроки співпраці і спілкування: збірник матеріалів I Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті О. Я. Савченко «Олександра Яківна Савченко. Уроки співпраці і спілкування», Київ, 4 листопада 2021 р.* Укладач О. В. Онопрієнко. Київ: Педагогічна думка. 2021. 92 с. С.11-14.
2. Аніщук А. М. Управлінська діяльність в системі дошкільної освіти: навчальний посібник для магістрів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 319 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти. Затверджений наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція)» №615 від 22.05.2012 р.
4. Баліка Л. Творче використання ідей дитиноцентризму Януша Корчака в сучасній системі освіти України. *Інноватика у вихованні*. 2019. Вип. 9. С. 90-100.
5. Баранцевич К. Дитиноцентризм у Новій українській школі. *Сучасний стан та тенденції розвитку початкової освіти в Україні: матеріали VIII наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти другого року навчання, Харків, 11 трав. 2024 р.* Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [за заг. ред. О. А. Мкртічян]. Харків : ХНПУ, 2024. С. 12.
6. Білецька С. Еволюція образу дитини: Ж.-Ж. Руссо як основоположник теорії педоцентризму. *Шлях освіти*. 2010. № 3. С. 31–34.
7. Богуш А. М. Дитиноцентризм Василя Сухомлинського в педагогічному вимірі століття. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 3(1). С. 17-21.

8. Богущ А. М. Дитинство в сучасному освітньому просторі. *Країна дошкілля*. 2014. №1 (3). С. 3-7.
9. Борецько В. І. Розвиток дошкільних закладів в Україні. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ*. 2018. Вип. 2. С. 5-10.
10. Бучанський ЗДО комбінованого типу №1 «Сонячний» Бучанської міської ради Київської області. URL: <http://sadochok.in.ua/>
11. Венгловська О., Антипін Є. Ретроспективний погляд щодо реалізації ідей дитиноцентризму Василя Сухомлинського в Новій українській школі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 33(1). С. 279-285.
12. Вінарчук Н. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 45(1). С. 173-177.
13. Володимирський ЗДО №8 «Вишиванка» Володимирської міської ради, Волинська обл. URL: <https://vyshyvanka-vv.dytsadok.org.ua/>
14. Герасімова Н. Є. Ідея дитиноцентризму в контексті авторської школи О. А. Захаренка: психологічний аспект. *Олександр Захаренко: діалог із сучасністю (збірник тез за результатами Всеукраїнського марафону педагогічних ідей до 85-річчя з дня народження Народного учителя)*. 2022. С. 43-49.
15. Гольцберг К. «Чому я проти «дитиноцентризму»: Катерина Гольцберг про хибність підходу «дитина в центрі всесвіту». URL: <https://osvitoria.media/experience/psychologynya-kateryna-goltsberg-chomu-ya-proty-dytynotsentryzmu/>
16. Дорож І., Ковальчук А. Реалізація принципу дитиноцентризму в педагогічних ідеях Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта*. 2022. №XVI. С.161–166.
17. Доценко Д., Боярська-Хоменко А. Адольф Дістервег як засновник ідеї реформування освіти. Персоналії у науково-педагогічному дискурсі:

матеріали наук.-практ. конф. здобувачів першого, другого, третього (освіт.-наук.) рівнів вищ. освіти, Харків, верес. 2022 р./ Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. С. 39–41.

18. Загарницька І. Феномен дитинства: філософсько-соціологічний аналіз: Монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2011. 320 с.

19. Захаренко С. Дитиноцентризм — провідна лінія в педагогічній спадщині О. А. Захаренка. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2013. № 4. С. 63-66.

20. Квас О. Дитиноцентризм у науках про виховання: історичний аспект. Монографія. Дрогобич, ДДПУ ім. І. Франка. 2011. 300 с.

21. Квас О. Дитиноцентризм – педагогіка дитини як *humanum*. *Історія педагогічної думки*. 2012. №1. URL: <http://ipa.udpu.edu.ua/article/view/15335>

22. Квас О. Проблема формування образу дитинства в соціально-гуманітарних дослідженнях. *Людинознавчі студії. Серія: Педагогіка*. 2016. №2. С. 91-100.

23. Квасилівський ЗДО (ясла-садок), Рівненська обл. URL: <http://leleka.rv.ua/>

24. Кирилюк А. В. Концептуальне осмислення ідеї «дитиноцентризму» на основі її міждисциплінарного розроблення. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 180. С. 159-162.

25. Кирилюк А. В., Полянничко А. О. Соціально-правовий концепт ідеї «дитиноцентризму». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 62. С. 84-88.

26. Кирилюк Г. В. Актуалізація ідеї дитиноцентризму у педагогічній теорії та практиці сьогодення. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 15(1). С. 26-29.

27. Кириченко І. В. Дитиноцентризм як особистісно-орієнтована модель навчання та виховання. *III Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. Нова українська школа: траєкторія поступу*. Маріуполь. 2021. С. 88-90.
28. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б. 2020. 44 с.
29. Кочубей Т. Д., Мельникова О. М. Формування соціокультурного освітнього середовища закладу дошкільної освіти в процесі здійснення превентивної педагогічної роботи. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. № 1. С. 212-219.
30. Кошіль О. Освітнє середовище дошкільного навчального закладу: генеза та сутнісний зміст поняття. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3-4 (18-19). URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/22857/1/472-1239-1-PB.pdf>
31. Кривоногова О. В., Трапізанова Н. В., Орленко І. М. Маршрут переходу з послуги раннього втручання до інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Габітус*. 2022. Вип. 39. С. 113-117.
32. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія: у 2 ч. К. Крутій. К.: Освіта, 2009. Ч. 1 . 302 с.
33. Лугова М. С. Філософія дитиноцентризму: від І. Канта до В. Кременя. *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*. 2023. Том 32. № 1. С. 99-107.
34. Лугова М. С. Євроінтеграція як ресурс для українського дитинства в контексті освітніх перетворень. *Людинознавчі студії. Серія «Філософія»*. 2022. Спецвипуск. С. 97-114.
35. Луценко І. Дитиноцентризм як методологічний концепт виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб. *EUROPEJSKIE STUDIA HUMANISTYCZNE: Państwo i Społeczeństwo. EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*. 2023. №3. С.85-95.

36. Набока М. В. Дитиноцентризм – стрижневий вектор розвитку загальної середньої освіти України початку 21-го століття *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. 3. С. 159-172.
37. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf>.
38. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування: навч.-метод. Посібник. О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.
39. Паненкова Ю. В. Освітнє середовище як чинник розвитку й адаптації обдарованих дітей. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Психологія*. 2022. Вип. 14. С. 37-41.
40. Піроженко Т.О. Ідеї дитиноцентризму в наукових дослідженнях лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. *Вісник НАПН України*. 2025. №7. С.1-7.
41. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2025 р. № 1557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text>
42. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», затверджений Наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
43. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Дитина». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
44. Про дошкільну освіту: Закон України № 2628-III від 11 липня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

45. Смолюк С. В. Створення розвивального освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14(2). С. 188-191.
46. Сисоєва С. О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України. Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27 лютого 2020 р.* 2020. №2.
47. Токар Л. П. Інклюзивне освітнє середовище в закладах дошкільної освіти. *Наукові записки Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки*. 2023. Вип. 208. С. 309-314.
48. Урсу Г. Гуманістичний світогляд Януша Корчака ("Як любити дітей"). *Київські полоністичні студії*. 2013. Т. 22. С. 146-148.
49. Франчук Н. П. Сучасне освітнє середовище. *STE Workshop Proceedings*. 2017. № 4. С. 7-11.
50. Фунтікова О. О. Брежнєва С. Б. Історична ретроспекція розвитку зарубіжної освіти: Й. Песталоцці та його педагогічна філософія. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2019. №3. С. 248-255.
51. Чепелева Н. І. Ключові соціально-психологічні особливості подружжя зі свідомою багатодітністю. *Психологічні перспективи*. 2021. Вип. 37. С. 288–302.
52. Чепелева Н. Дитиноцентризм у суспільстві: психологічний стан та установки батьків. *Вісник Львівського університету. Серія: Психологічні науки*. 2022. Вип. 12. С. 123-129.
53. Шелестова Л. В. Індивідуалізація навчання як пріоритетний напрямок модернізації сучасної освіти. *In: The XIX International Scientific and Practical Conference «Modern problems in science*. 2022. С. 585-588.
54. Шинкар Т. Напрями вдосконалення методичної роботи в закладах дошкільної освіти. *Збірник наукових праць. ЛОГОС*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-12.11.2021.v3.01>

55. Якименко С.І. Дитиноцентризм як своєрідний світогляд щодо виховання дитини. *Зб. наук. праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2015. № 10. С. 77-81.
56. Якименко С. Реалізація принципу дитиноцентризму на засадах особистісно орієнтованої інтегрованої технології в ДНЗ та ЗОШ I ступеня. *Молодь і ринок*. 2017. № 8. С. 6-11.
57. Arribas C. Child-Centrism as an Adaptive Parenting Style: A Prospective Study in Motherhood from Women's Life Satisfaction Including Cognitive–Emotional Resources. *Children*. 2025. №12(5). P.601
58. Holota N., Karnaukhova A. Dialogical interaction as an integral component professional and personal growth of the future educator. *International scientific conference «The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society»: conference proceedings*. 2022. Pp. 220-224.
59. «Kita Kunterbunt» (м.Валькрайбург, Баварія). URL: <https://www.kita-kunterbunt-waldkraiburg.de/>
60. Mia Leche-Löfgren Ellen Key. (1930). Hennes liv och verk. Natur och Kultur. 224 s.

ДОДАТКИ

Додаток А

Принципи дитиноцентризму в «Kita Kunterbunt» (м.Валькرایбург,
Баварія)

Додаток Б

Анкета для проведення опитування серед педагогів Закладу дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва на предмет розуміння управлінських аспектів впровадження в діяльність закладу засад дитиноцентризму та оцінювання поточного стану виконання засад дитиноцентризму в закладі

Доброго дня, шановні колеги. Метою мого магістерського дослідження є розробка рекомендацій щодо удосконалення організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах дитиноцентризму. Потребую Вашої допомоги для оцінювання поточного стану виконання засад дитиноцентризму в закладі. Опитування анонімне. Буду вдячна за Вашу допомогу!

1. Наскільки глибоко, на Вашу думку, Ви розумієте поняття дитиноцентризму та важливість впровадження його засад в управлінську модель сучасного ЗДО. Наведіть власне визначення даного поняття (одиничний вибір).

- а) вважаю, що глибоко розумію.
- б) розумію, проте деякі аспекти потребують уточнень.
- в) дуже поверхово розумію це поняття.

Власне визначення поняття

2. На яких аспектах, дотримуючись принципів дитиноцентризму і особистісно орієнтованої моделі освітнього процесу, повинен ґрунтуватись вихователь в своїй діяльності? Оцініть важливість кожного компоненту від 1 до 3 (3 бали – найвища важливість) (множинний вибір, оцінювання в балах).

Аспект	1 бал	2 бали	3 бали
акцент на суб'єктивному досвіді дитини - узгодження суб'єктивного досвіду дитини зі змістом навчального заняття			
знання психофізичних особливостей кожного вихованця – надання дітям можливостей до проявів своєї індивідуальності та винахідливості			
наділення учасників особистісно орієнтованого заняття однаковими можливостями - сприяння становленню та розвитку у дитини потреби у співробітництві			
свобода педагогічної творчості			
практична направленість навчальної діяльності, обов'язкове врахування інтересів кожної дитини			
виховання «вільної незалежної особистості», яка «запалюється любов'ю і керується розумом»			
забезпечення свободи й прав дитини в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових й індивідуальних особливостей, забезпечення морально-психологічного комфорту дитини			
кожна дитина має власний темп до навчання			

кожна дитина може показувати свої емоції			
--	--	--	--

3. Які сучасні педагогічні технології сприяють створенню сприятливих умов для розвитку і формування успішної особистості дошкільника? Оцініть важливість кожного компонента від 1 до 3 (3 бали – найвища важливість) (множинний вибір, оцінювання в балах).

Сучасні педагогічні технології	1 бал	2 бали	3 бали
розвивальне навчання з його інструментами та векторами організації			
особистісно орієнтоване навчання			
розвиток творчої та креативної особистості			
використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі: в навчанні, вихованні, грі, при розв'язанні життєвих кейсів тощо			
створення ситуацій успіху			
командна діяльність			
інтерактивне навчання			
теорія розв'язання винахідливих задач			
педагогічна підтримка (модель педагогічного та соціального партнерства)			

4. Які шляхи найбільш посилюють процеси реалізації ідей дитиноцентризму в ЗДО в процесі організації освітнього процесу? Оцініть важливість кожного компонента від 1 до 3 (3 бали – найвища важливість) (множинний вибір, оцінювання в балах).

Шляхи	1 бал	2 бали	3 бали
акцентувати увагу не на критиці, а на похвалі досягнень дитини: мотивувати її до діяльності, заохочувати			
допомагати дитині переборювати невпевненість у своїх силах: сприяти становленню впевненості в своїх вчинках, діях тощо, вчити бути прикладом для інших			
визнавати важливість зусиль дитини в навчальній діяльності			
переконувати дитину в обов'язковому виконанні поставлених завдань			
допомагати дитині емоційно пережити не лише певну подію, а навіть окремий момент часу в цій події			
пояснювати дітям, для чого здійснюється та чи інша діяльність, чому вона є необхідною			

5. Чи вважаєте Ви достатніми для розуміння засад дитиноцентризму розроблені в закладі «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Закладі дошкільної освіти (яслах-садку) №587 Святошинського району міста Києва», «Програма проведення внутрішнього моніторингу якості освіти», «Довідка-звіт про результати оцінювання рівнів розвитку дітей та підготовки їх до навчання у школі»,

а також звітність за результатами оцінювання рівнів розвитку дітей?
(одиничний вибір)

а) так, я ознайомилась із документами, вважаю їх змістовними.

б) так, я ознайомилась із документами, вважаю їх не змістовними стосовно аспектів засад дитиноцентризму, доцільною є розробка окремого документу, або включення розділу в діючі. Деталізації потребує алгоритм впровадження засад дитиноцентризму.

в) не ознайомлена із документами, потрібно вивчати.

6. Кого на Вашу думку потрібно залучати до управлінських процесів при реалізації засад дитиноцентризму? Оцініть значущість ролей в балах- від 1 до 3 (3 бали – найвища значущість ролі) (множинний вибір, оцінювання в балах).

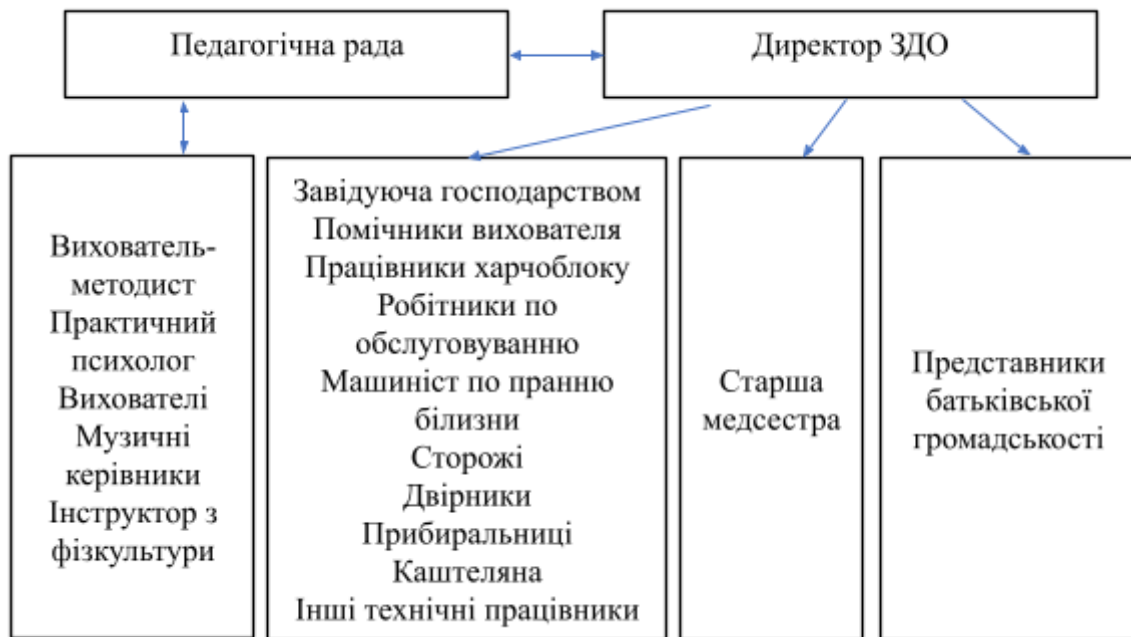
Учасник	1 бал	2 бали	3 бали
керівник			
вихователь – методист			
педагоги			
батьки			
управління освіти			
громада			

Дякую за участь!

Додаток В

«Концепція діяльності на засадах дитиноцентризму» Закладу
дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва (фрагментарне
представлення)

1. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА ПРАВИЛА РОБОТИ.

Організаційна структура Закладу дошкільної освіти №587 Святошинського району міста Києва

Режим роботи закладу: 5-ти денний (крім суботи та неділі) з 07.00 до 18.00. Режим роботи груп: 10-годин (за гнучким графіком роботи) з 07.00 до 18.00.

Розподіл задач із питань управління освітніми процесами на засадах дитиноцентризму в розрізі функцій управління

№	Функція управління	Відповідальні особи
1	2	3
1	Організація управління	Керівник несе відповідальність за ефективність організації освітнього процесу на засадах дитиноцентризму, вихователь – методист відповідальний

		за організацію методичної роботи. Важливо залучати до процесів управління батьків, Управління освіти
2	Планування управління	Директор та вихователь-методист
3	Мотивація управління	Директор несе відповідальність за дієвість мотиваційної моделі, погоджує кошторис витрат; бухгалтер здійснює розрахунки
4	Контроль управління	Директор несе відповідальність за виконання контрольних індикаторів та параметрів, вихователь – методист здійснює управління методичними заходами

2. ОРІЄНТАЦІЯ ТА ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ (В ЦЕНТРИ – ДИТИНА ІЗ ВЛАСНИМИ ПОТРЕБАМИ):

дозволено бути дитиною і до неї ставляться серйозно;
 вона може накопичувати досвід у повсякденному житті;
 має різні навички та здібності;
 має власний темп до навчання;
 дитина – частина групи, але особистість;
 має право формувати своє оточення;
 може показувати свої емоції;
 може досліджувати та підкорювати світ з цікавістю.

3.ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ НАСТУПНОСТІ ОСВІТИ

Основні критерії готовності дитини до НУШ, які важливо враховувати батькам майбутніх першокласників

Психолого-педагогічна просвіта батьків

I. Фізична готовність:

Загальний фізичний розвиток:

Достатній рівень фізичної витривалості, координації рухів.

Сформовані основні рухові навички (біг, стрибки, рівновага).

Розвиток дрібної моторики рук (уміння правильно тримати олівець, ножиці, малювати, шнурувати).

Стан здоров'я:

Відсутність хронічних захворювань, які б перешкоджали навчанню.

Нормальний зір та слух.

Гігієнічні навички:

Уміння самотійно доглядати за собою (користуватися туалетом, мити руки, одягатися).

Дотримання правил особистої гігієни.

II. Інтелектуальна (пізнавальна) готовність:

Розвиток мовлення:

Достатній словниковий запас.

Сформоване фонематичне сприйняття (уміння розрізняти звуки мови).

Уміння будувати зв'язні речення, переказувати короткі оповідання.

Дотримання граматичних норм мови.

Уміння відповідати на запитання та ставити їх.

Сформованість елементарних математичних уявлень:

Знання чисел до 10 (і далі).

Уміння рахувати предмети.

Розуміння понять "більше", "менше", "порівну".

Орієнтація у просторі та часі (вчора, сьогодні, завтра, праворуч, ліворуч).

Розвиток мислення:

Уміння порівнювати, узагальнювати, класифікувати предмети за ознаками.

Розвинене логічне мислення (уміння встановлювати прості причинно-наслідкові зв'язки).

Уміння вирішувати прості завдання, головоломки.

Розвиток пам'яті та уваги:

Здатність запам'ятовувати невеликі обсяги інформації (вірші, послідовності).

Уміння зосереджуватися на певному завданні протягом 15-20 хвилин.

Загальна обізнаність:

Знання про себе, свою сім'ю, домашню адресу.

Елементарні уявлення про навколишній світ, природу, професії.

III. Соціально-емоційна готовність:

Розвиток довільної поведінки:

Уміння контролювати свої емоції та імпульси.

Здатність діяти за правилами та інструкціями.

Уміння підкорятися вимогам дорослих.

Комунікативні навички:

Уміння спілкуватися з однолітками та дорослими.

Здатність працювати в групі, домовлятися, ділитися.

Емпатія (уміння співчувати та розуміти емоції інших).

Саморегуляція:

Здатність адекватно реагувати на невдачі, долати труднощі.

Уміння доводити розпочату справу до кінця.

Позитивне ставлення до школи та навчання:

Бажання вчитися, пізнавати нове.

Відсутність страху перед школою чи новими завданнями.

Розуміння ролі учня.

IV. Мотиваційна готовність:

Наявність внутрішньої мотивації до навчання:

Інтерес до знань, до процесу навчання.

Бажання отримати нові навички.

Сформованість позиції школяра:

Розуміння того, що школа - це місце для навчання, а не тільки для ігор.

Усвідомлення важливості шкільних обов'язків.

На сучасному етапі розвитку освітнього середовища завданнями співпраці ДНЗ і школи є:

- створення психолого-педагогічних умов, що забезпечують сприятливий перебіг процесу адаптації першокласників до шкільного навчання (природність переходу з дитячого садка в школу);
- поліпшення підготовки до навчання в школі 5-6 річних дітей; поглиблення інтересу дошкільників до життя в школі;
- надання допомоги сім'ї в новій ситуації, що виникає при підготовці до навчання в школі і при вступі дитини до школи.

Психологічний портрет ідеального першокласника

1. Педагогічна готовність: навички читання; навички лічби; навички письма; навички малювання у різних техніках; звукова культура мовлення; уміння розгорнуто відповідати на запитання; великий словниковий запас.

2. Інтелектуальна готовність: диференційованість сприймання (спостережливість); розвинена уява; уміння розгорнуто орієнтуватись у просторі і часі; розвинене наочно-образне мислення (уміння виділяти суттєве в явищах навколишнього середовища, уміння порівнювати); розвинена дрібна моторика (володіння олівцем, ножицями, має навички малювання різними техніками); добра пам'ять; розвинена регулююча функція мови, уміння виконувати словесні інструкції; інтелектуальна активність (уміння перетворювати навчальне завдання на самостійну мету діяльності); передумови абстрактно-логічного мислення (здатність розуміти символи, формулювати запитання, самостійно розмірковувати, знаходити причини).

3. Мотиваційна готовність: вираження пізнавальних інтересів; намагання засвоїти роль школяра, приймати системи вимог.

4. Емоційно-вольова готовність: уміння керувати своєю поведінкою; збереження працездатності протягом навчального дня; емоційна стійкість (регуляція емоцій); довільна регуляція уваги (її концентрація, стійкість, переключення); уміння стримувати свої імпульси.

5. Комунікативна готовність: бажання спілкуватися з дорослими і дітьми; уміння встановлювати контакти з учителем; збереження відчуття дистанції; здатність до особистого контакту з дорослими (на противагу ситуативному); уміння встановлювати контакт з однолітками; уміння входити в дитячий колектив і знаходити своє місце в ньому; уміння виконувати роботу разом; уміння підтримувати рівноправні стосунки з однолітками.

4. ПЕДАГОГІКА РІЗНОМАНІТНОСТІ – ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МОДЕРАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ.

Місія освіти дітей раннього та дошкільного віку: забезпечення умов для всебічного та гармонійного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, їх соціалізації на основі консолідації зусиль усіх соціальних інститутів.

Візія освіти дітей раннього та дошкільного віку: дошкільна освіта є стартовою платформою для подальшої освіти упродовж життя, першою обов'язковою сходинкою в системі неперервної освіти, фундаментом формування людського капіталу суспільства.

...